

КООРДИНАЦИОНЕН БЕЖАНСКИ МОДЕЛ **АКТУАЛИЗИРАНИ НАСОКИ**

Октомври 2024 г.

Насоки за съвместни действия относно бежанците и техните приемащи общности

Настоящите насоки за 2024 г. съдържат актуализирана информация относно координационния бежански модел (КБМ) и начините за създаване на допълващи се партньорства в отговор на бежанците въз основа на капацитет, експертен опит и предвидимост. Те включват и връзки към инструменти и допълнителни ресурси в помощ на операциите - пълното хранилище е достъпно на

[Уебсайт за насоки на КБМ](#)

Снимка на корицата:

Комплекти с помощи се раздават на новопристигнали судански бежанци в Маджигилта в района Удай в Чад, на границата със Судан.

© ВКБООН/Колин Делфосе

<https://www.unhcr.org/handbooks/rcm/>

СЪДЪРЖАНИЕ

УВОД	4
ОБОБЩЕНИЕ	5
ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И МОТИВИ	8
ОТГОВОРНОСТИ ЗА ЛИДЕРСТВО И КООРДИНАЦИЯ	10
Отговорност на държавата	10
Отговорности и роля на ВКБООН в междуведомствените реакции по отношение на бежанците	10
Основни принципи при координирането на КБМ	12
АКТИВИРАНЕ НА ПРОТОКОЛ ЗА УВЕЛИЧАВАНЕ НА МАЩАБА НА РЕАКЦИЯТА ПРИ ИЗВЪНРЕДНИ СИТУАЦИИ С БЕЖАНЦИТЕ	16
КООРДИНАЦИОННА СТРУКТУРА НА КБМ	17
Регионален бежански форум за координация (Регионален БФК)	19
Бежански форум за координация (БФК)	19
Междусекторна работна група (МСРГ)	20
Технически работни групи и работни групи за Междусекторни приоритети	20
Секторни работни групи по КБМ	22
Други работни групи	25
БЕЖАНСКИ ОПЕРАЦИИ ЦИКЪЛ НА УПРАВЛЕНИЕ	26
Междуведомствени оценки на нуждите	26
Управление на данни и информация (УД)	26
План за отговор на бежанската ситуация от Украйна (ПОБС)	26

ОЦЕНЯВАНЕ	28
ЕФЕКТИВНА РАБОТА СЪС СЪЩЕСТВУВАЩИТЕ СИСТЕМИ ЗА КООРДИНАЦИЯ	29
Смесени ситуации на бежанци и вътрешно разселени лица	29
Смесени движения на бежанци и мигранти	31
Координация на развитието на ООН	31
Мисии на ООН за поддържане на мира и интегрирани мироопазващи мисии	32
ЕФЕКТИВНА РАБОТА С УЧАСТНИЦИТЕ В ПРОЦЕСА НА РАЗВИТИЕ ОТ САМОТО НАЧАЛО	33
Сътрудничество в рамките на хуманитарната дейност за развитие и мир (ХРМ)	33
Ангажиране на участници в развитието и международни финансови институции (МФИ)	33
ПРЕХОД	34
ПРИЛОЖЕНИЕ I: ПРОТОКОЛ ЗА УВЕЛИЧАВАНЕ НА МАЩАБА НА РЕАКЦИЯТА ПРИ ИЗВЪНРЕДНИ СИТУАЦИИ С БЕЖАНЦИТЕ	35
ПРИЛОЖЕНИЕ II: ЗАВЪРНАЛИ СЕ БЕЖАНЦИ: КООРДИНАЦИЯ И РЕАКЦИЯ	39

УВОД

Как изглежда отговорната, приобщаваща и прозрачна координация?

Това беше въпросът, който вълнуваше ВКБООН и всички наши партньори, докато работихме заедно за актуализиране на нашите насоки за това как да реагираме на извънредни ситуации с бежанци по ефективен и съвместен начин. Настоящите насоки за координационния бежански модел е резултат от тази работа.

Хуманитарният пейзаж се е променил значително от 2019 г. насам. Принудителното разселване се е увеличило по мащаб - повече хора са разселени от всякога - и по сложност: конфликтите продължават по-дълго, последиците от изменението на климата са по-ясно изразени, а решенията за разселването са малко и далеч.

Начинът, по който реагираме на хуманитарни кризи, също се промени - това вече не е в компетенциите само на хуманитарните организации. Ефективната реакция днес означава обединяване на усилията на всички заинтересовани страни - национални и местни власти, партньори донори, гражданско общество, частният сектор, участниците в развитието и мира, академичните среди, ООН, бежанците, всички - и признаване на техните различни, макар и допълващи се роли.

Само ако действваме съгласувано, можем да гарантираме, че колективните усилия не само ще отговорят на най-неотложните нужди, но и че тези усилия ще бъдат устойчиви и ще служат за изграждане на самостоятелност на бежанците, така че те да могат да допринасят за общностите, които ги приемат. Ефективната координация изисква бежанците и техните приемни общности да играят ключова роля в процеса и да им се даде възможност да вземат решения, които определят живота им.

Този актуализиран координационен модел ни дава възможност да постигнем това - от началните фази на извънредната ситуация с бежанците до ориентирано към решения дългосрочно планиране. Актуализацията беше ръководена от необходимостта да се постигне баланс между предвидимост и гъвкавост. Координацията не може да бъде универсална. Тя трябва да отчита местните нужди и да дава възможност за специфични за контекста реакции, които зачитат и укрепват местните механизми за координация.

Координационният бежански модел също така е в съответствие с по-широките реформи на ООН и ги допълва. Той ще засили съгласуваността между координацията на развитието и реакцията относно бежанците, включително чрез осигуряване на яснота на ролите и отговорностите.

Докато вървим напред, нека останем ангажирани с отстояването на правата на насилствено разселените лица и лицата без гражданство. Заедно ще продължим да изграждаме едно по-приобщаващо и устойчиво бъдеще за всички.

Филипо Гранди

Върховен комисар на ООН за бежанците

октомври 2024 г.

ОБОБЩЕНИЕ

Актуализирани насоки за КБМ: всеобхватен подход към координацията на бежанците

Координацията е в основата на мандата на Върховния комисариат на ООН за бежанците (ВКБООН) и е от ключово значение за мобилизирането на подкрепа за осигуряване на закрила и решения за бежанците. В продължение на повече от десетилетие Координационният бежански модел (КБМ) предоставя план на ВКБООН и междуведомствените партньори за подпомагане на правителствата в закрилата и подпомагането на бежанците по света. Актуализираните насоки на КБМ за 2024 г. се основават на предишните актуализации и разглежда последните промени в междуведомствения пейзаж.

В продължение на десетилетия ВКБООН изпълнява ръководни и координационни функции в бежански ситуации. Въпреки това едва през 2013 г., с въвеждането на КБМ, организацията разработи модел, осигуряващ отговорна, приобщаваща, предвидима и прозрачна координация в отговор на бежански ситуации. КБМ формулира стандартните елементи на координацията в тези условия и подчертава значението на приобщаващото и прозрачно ръководство.

През 2019 г. няколко събития дадоха основание за издаване на допълнителни насоки. Сред тези събития бяха утвърждаването на Глобалния пакт за бежанците (ГПБ) от Общото събрание през 2018 г. и положителният опит при адаптирането на КБМ към редица ситуации, включително смесени извънредни ситуации с бежанци и вътрешно разселени лица, както и движения, включващи бежанци и мигранти.

Актуализацията за 2024 г. идва в период на дълбоки промени, които засягат не само ВКБООН, но и средата, в която работим. Тя се основава на над 10-годишния опит от прилагането на КБМ, който подчертава, че когато се подхожда правилно, координацията може значително да допринесе за по-добри резултати за бежанците и общностите, които ги приемат.

В актуализираните насоки се подчертават и подкрепят ключови принципи на ГПБ, включително върховенството на правителственото ръководство и значението на насърчаването на подход, обхващащ цялото общество. В тях се подчертава и централното място на закрилата в КБМ. Подчертава се значението на съгласувани подходи за хуманитарна помощ, развитие и мир и на устойчиво планиране, като агенциите на ООН и партньорите работят заедно за предотвратяване на конфликти, поддържане на мира и насърчаване на развитието, като се гарантира, че бежанците участват пълноценно във всички фази.

Насоки за КБМ за 2024 г. - какво се е променило?

1. Те включват нов протокол за увеличаване на мащаба на реакцията при извънредни ситуации с бежанците

Извънредните ситуации изискват бързи действия. Новоразработеният протокол за бежанците определя ясни срокове и критични стъпки за разработване на колективен отговор от самото начало на извънредната ситуация с бежанците. От назначаването на координатор по въпросите относно бежанците до създаването на координационни структури в рамките на няколко дни, той рационализира реакцията и я прави по-всеобхватна и предвидима.

ХРОНОЛОГИЯ НА ПРОТОКОЛА ЗА БЕЖАНЦИТЕ

Реакцията към извънредната ситуация започва незабавно и не чака активирането на протокола, като по същия начин реакцията не приключва с изтичането на срока на протокола, а по-скоро продължава в зависимост от контекста.

2. Постигат по-добър баланс между предвидимост и гъвкавост

Насоките на КБМ за 2024 г. все още включват адаптивност и гъвкавост на координационния механизъм, за да се подпомогне правителството на приемащата страна и приемащите общности да реагират на извънредната ситуация с бежанците. Но сега то прави това в рамките на изричен набор от параметри, засилвайки предвидимостта и разширявайки всеобхватността. Признавайки, че няма две еднакви кризи, той насърчава лидерство, което реагира в контекста. Независимо дали става въпрос за внезапни извънредни ситуации или за продължителни ситуации, КБМ предоставя задълбочени насоки, които позволяват прилагането на балансирани, съобразени с контекста подходи. Тази гъвкавост гарантира, че координацията остава ефективна, дори когато обстоятелствата се променят. Например сега насоките включват максималистична примерна структура на архитектурата на координацията, описание на всяка

секторна работна група, както и предложени структури, подредени по реда на предпочитанията, за ръководители на всяка група. Въпреки това всяка операция е свободна да избира и адаптира тези варианти в зависимост от нуждите, капацитета и дългосрочните и краткосрочните стратегически планове в своя контекст.

3. Те насърчават обмислянето относно решения от самото начало и устойчивото планиране.

Актуализираните насоки са съобразени с подхода за устойчиво планиране и се основава на опита от прилагането на Глобалния пакт за бежанците. Те насърчават устойчивостта, решенията от самото начало на извънредната ситуация и приобщаването и очертават стъпки, които да гарантират, че координационната структура ще остане подходяща за целта при промяна на оперативната реакция.

Включването от самото начало остава от първостепенно значение, за да се избегне създаването на паралелни системи и програми за издръжка, които насърчават зависимостта. Актуализираните насоки за КБМ също така насърчават инвестиране в готовността за извънредни ситуации и ранното ангажиране на участниците в процеса на развитие, което води до по-добро разпределение на ресурсите и по-добра координация на междуведомствените усилия, подпомагайки по-плавния преход към програмата след извънредната ситуация.

4. Обхващат повече заинтересовани страни, особено местни.

В духа на [Глобалния пакт за бежанците](#) насоките за КБМ подчертават ползите от ангажирането на различни заинтересовани страни извън традиционните участници, включително местните власти, гражданското общество и частния сектор. Те насърчават значимото участие на бежанците и приемащите общности на всички етапи от програмния цикъл, за да играят колективно ключова роля за гарантиране, че никой няма да бъде пренебрегнат. Подкрепят създаването на местни платформи на КБМ, като дават повече възможности на общините, местните общности и организацията, ръководени от бежанци, да координират и оптимизират местните ресурси за по-добра и по-локализирана реакция на бежанците.

5. Те укрепват връзката между хуманитарната помощ, развитието и мира.

В актуализираните насоки се обяснява по-подробно как КБМ взаимодейства и работи в допълнение с други механизми за координация. Сред тях са смесените ситуации с вътрешно разселени лица (ВРЛ) и бежанци, смесените движения на бежанци и мигранти, както и координационните структури на координатора на пребиваващите и Службата за координация на развитието. КБМ е в съответствие с по-широкообхватните реформи на ООН. С променящата се обстановка в областта на развитието, КБМ се адаптира, за да преодолее разделението между хуманизма и развитието, като признава, че устойчивите решения изискват цялостни подходи. Като интегрира усилията за мир, КБМ се превръща в катализатор на положителна промяна.

6. Те включват нов уебсайт за практикуващи специалисти с инструменти и ресурси.

Актуализираният документ с насоки се допълва от публично достъпен уебсайт с насоки за КБМ. Уебсайтът служи като универсално място за практически инструменти и образци за създаване и функциониране на система за координация, включително примерни мандати на работни групи и специфични за сектора технически насоки. В качеството си на междуведомствен ресурс уебсайтът е отворен за принос от други агенции и за бъдещи междуведомствени проекти, в които допълнително се описват най-добрите практики и договорените начини на работа.

Заклучение

Насоките на КБМ за 2024 г. потвърждават водещата роля на правителството относно реакциите към бежанците и отговорността на ВКБООН за координацията на бежанците. Ние правим това в сътрудничество - с правителства, партньори, бежански общности(БО)/приемащи общности(ПО), бежанци, приемащи общности и донори. Застъпничеството и мобилизирането на ресурси са нашите инструменти чрез съвместни инициативи, подобро проследяване на финансирането и прозрачна отчетност.

Насоките за КБМ за 2024 г. са повече от мастило на хартия. В тях е представена преработена рамка, която е подходяща за целта, гъвкава и стратегическа, като гарантира, че закрилата и подпомагането на бежанците и общностите, които ги приемат, остават на преден план в общите ни усилия. Докато се справяме с кризите, адаптираме се към климатичните реалности и ангажираме различни партньори, КБМ остават нашите насоки за координиране на реакциите по отношение на бежанците в световен мащаб.

ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И МОТИВИ

От самото си създаване ВКБООН ръководи и координира действията в отговор на ситуации, свързани с бежанци, в съответствие с мандата си. Тази отговорност и свързаната с нея отчетност по-късно бяха отразени в Координационния бежански модел (КБМ), въведен през 2013 г. и [актуализиран през 2019 г.](#) след приемането от Общото събрание на ООН на [Глобалния пакт за бежанците \(ГПБ\) през 2018 г.](#) ГПБ представя всеобхватна рамка за реакция на ситуации свързани с бежанците (ВРБ) и план за действие относно закрила, решения, задоволяване на нуждите и подкрепа на общностите. По подобен начин КБМ се основава на главната роля на правителствата в управлението на действията в отговор на ситуациите свързани с бежанците и предоставя на ВКБООН и партньорите план за подпомагане на координацията и изпълнението на правителствените действия. Той определя споделеното задължение на партньорите да защитават и подкрепят бежанците в рамките на интегрирана стратегия за закрила и решения и очертава ролята и отговорностите за постигане на колективни резултати. КБМ дава възможност за адаптиране на подходите за ръководство, координация и планиране към различните контексти.

След официализирането на КБМ кризите с бежанците стават все по-многообразни и продължителни. Те често се припокриват или възникват едновременно в контексти, включващи вътрешно разселени лица ("смесени ситуации"), приемащи общности и завърнали се бежанци, или могат да се осъществяват в рамките на смесени движения на бежанци и мигранти. Освен това неблагоприятните последици от изменението на климата и влошаването на околната среда се превърнаха във фактори, които изострят нуждите на бежанците и усложняват условията за завръщане. Справянето с тези последици чрез инвестиране в устойчивост на климата, мерки за готовност, базирани на общността, и екологично устойчиви реакции става все по-важно при управлението на бежанските кризи.

Междуведомственият пейзаж също претърпя развитие с [реформите в Системата за развитие на ООН](#), включително в обновената, областена и безпристрастна система на бежанската общност, както и в [стълбата на ООН за мир и сигурност](#). Тези реформи целят съгласувани действия в цялата система, като агенциите и партньорите на ООН работят чрез сътрудничество в областта на хуманитарната помощ, развитието и мира.

за предотвратяване на конфликти, поддържане на мира и насърчаване на развитието. От представителите на структурите на ООН, включително и от ВКБООН, се очаква да работят за постигането на общите цели, формулирани в [Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие](#) и чрез Рамките на ООН за сътрудничество в областта на устойчивото развитие (Рамки за сътрудничество).

Глобалният пакт за бежанците (ГПБ) даде нов тласък на глобалното търсене на решения за бежанците и укрепи националната ангажираност. ГПБ признава лидерството на приемащото правителство и работата на местните власти, лидерите на общностите и традиционните институции за управление на общностите, които често са първите, които реагират на мащабни ситуации с бежанци, и ще бъдат на място в дългосрочен план. ГПБ признава решаващата роля на организациите на гражданското общество, включително на тези, които се ръководят от бежанци, жени, младежи или хора с увреждания, в оценката на силните страни и нуждите на общността, приобщаващото и достъпно планиране и изпълнението на програмите, както и в развитието на капацитета, ако е приложимо.

ГПБ също така подчерта катализиращата и подкрепяща роля на ВКБООН в подпомагането на изпълнението на задачата на всички държави и други заинтересовани страни да мобилизират подкрепа за по-предвидимо и равноправно споделяне на тежестта и отговорностите. През годините международната общност натрупа опит и примери за добри практики при прилагането на ГПБ, включително чрез ангажименти, насочени към постигане на целите на ГПБ. Интервенциите за реагиране относно бежанците все повече излизат извън рамките на хуманитарните действия, за да насърчат устойчивостта и ангажираността, които осигуряват устойчиви решения, което подтиква към ранно включване на участниците в развитието и по-широкия кръг от заинтересовани страни, ангажирани с ГПБ. Това включва, но не се ограничава до международни организации в рамките на системата на ООН и извън нея, както и местни и национални участници.¹

В този контекст пренастройването на КБМ ще гарантира, че той ще остане подходящ за целта, гъвкав и стратегически в подхода си към закрилата и подпомагането на бежанците. Настоящите актуализирани насоки:

¹ Съгласно ГПБ заинтересованите страни включват: Международното движение на Червения кръст и Червения полумесец; други участници в хуманитарната помощ и развитието; международни и регионални финансови институции; регионални организации; местни власти; гражданско общество, религиозни организации и организации, ръководени от бежанци; учени и други експерти; частния сектор; членове на приемащата общност и самите бежанци. Вж: ВКБООН, [Брошура за Глобалния пакт за бежанците](#), декември 2018 г.

- потвърждават водещата роля на правителствата в реакциите относно бежанците, както и отчетността и отговорността на ВКБООН за координацията на бежанците, както е определено в Устава на ВКБООН и последващите резолюции на Общото събрание;
- припомнят принципите и подходите, на които се основават реакциите свързани с бежанците, включително пълноценното участие на бежанците и приемащите общности във всички аспекти на реакцията;
- въвеждат Протокола за увеличаване на мащаба на реакцията при извънредни ситуации с бежанци, който установява роли и процедури на високо равнище за по-предвидима и приобщаваща колективна реакция при извънредни ситуации с бежанци от самото начало на извънредната ситуация с бежанци;
- обясняват по-подробно как КБМ си взаимодейства и работи в допълнение с други механизми и системи за координация (включително Междуведомствения постоянен комитет/кълъстер, развитие, смесени движения и т.н.);
- включват информация на Междуведомствения постоянен комитет/кълъстера за изграждане на устойчивост и решения от самото начало за бежанците, завърналите се бежанци и техните приемащи общности, както и очертава съображения за преминаване към други модели за координация и реагиране в подкрепа на реакциите в краткосрочен и дългосрочен план.; и
- включват препратки към нов [уебсайт с насоки за КБМ](#), съдържащ подробни насоки, образци и други ресурси в подкрепа на ВКБООН, междуведомствените партньори и други лица при прилагането на КБМ и планирането, координирането и мобилизирането на ресурси в отговор на бежанските вълни.

Уганда: WASH в Накивале
©ВКБООН/Естер Рут Мбабази

ОТГОВОРНОСТИ ЗА ЛИДЕРСТВО И КООРДИНАЦИЯ

В този раздел са изложени основните аспекти на лидерството и отговорностите в КБМ. В него се разглежда еволюцията на реакцията от фазата на извънредна ситуация или разширяване на мащаба до преходните мерки, като се отбелязва, че всяка реакция е специфична за контекста и могат да бъдат с различна продължителност. По тази причина свързаните с тях координационни структури трябва да бъдат гъвкави и подходящи за целта.

Отговорност на държавата

Държавите носят основната отговорност за: осигуряване на достъп до своята територия на хора, бягащи от конфликти и преследване; закрила и подпомагане на бежанците; разширяване на съответните права на бежанците в съответствие с международните задължения в областта на правата на човека; и създаване на условия за бежанците да намерят трайно решение. Въпреки че отговорностите са на правителството, регионалните и местните власти също имат важна роля. Международното сътрудничество в подкрепа на държавите, приемащи бежанци, е в основата на Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г. Това е потвърдено в регионални инструменти, а значението му е подчертано в ГПБ, в който се признава необходимостта от по-справедливо разпределение на тежестта и отговорността за приемането и подкрепата на бежанците по света, като се отчитат съществуващите приноси и различният капацитет и ресурси на държавите.

ГПБ призовава за подход с участието на много заинтересовани страни и партньорства, за да се гарантира, че бежанците и приемащите общности не са пренебрегнати,² и за това ВКБООН да играе подкрепяща и катализираща роля.³ Тази роля включва увеличаване на подкрепата за националните системи и за социално-икономическото включване на бежанците, както и ангажиране на участници в развитието в подкрепа на приемащите правителства от самото начало на реакцията при извънредни ситуации. Конкретните мерки за ръководство и координация на реакцията при бежански кризи се определят при отчитане на националната ангажираност като отправна точка и след консултации със структурите на ООН и международни, национални и местни организации. ВКБООН и партньорите ще работят с националните и местните органи, за да укрепят оперативния им капацитет и да се свържат с държавните координационни механизми, за да се избегне създаването на паралелни системи за подпомагане на бежанците и предоставяне на услуги.

Върховният комисариат на ООН за бежанците (ВКБООН) ще поеме ролята на оперативен лидер само когато държавните органи нямат капацитет да ръководят реакцията относно бежанците и ще мобилизира подкрепа за развитие на капацитета на приемащата държава.

Отговорности и роля на ВКБООН в междуведомствените реакции по отношение на бежанците

Мандатът на ВКБООН за бежанците: В рамките на системата на ООН⁴ и управлявана от Общото събрание, ВКБООН е органът на ООН, който отговаря за предоставянето на закрила и помощ на бежанците и за търсенето на решения за тях. Тази отговорност започва от момента, в който дадено лице се нуждае от международна закрила, и продължава, докато то намери трайно решение. ВКБООН работи с редица заинтересовани страни за закрила и подпомагане на бежанците, независимо дали те живеят в градска или извънградска среда с приемащите общности, на места и в селища с вътрешно разселени лица и друго население, засегнато от хуманитарни кризи, или в ситуации, които не са свързани с извънредни ситуации. В своята наблюдаваща роля ВКБООН отговаря за осигуряването на спазването от страна на държавите на международните инструменти и стандарти за закрила на бежанците и за укрепването на капацитета на държавите за закрила и системите за убежище.⁵

Мандатът на Върховния комисариат на ООН за бежанците (ВКБООН) включва лидерски отговорности при реакциите свързани с бежанците. Въз основа на КБМ тази ръководна роля е част от отговорностите на (регионалния) координатор за бежанците⁶, който говори от името на Върховния комисар за бежанците по въпроси, свързани с мандата на ВКБООН за бежанците, и ръководи координацията на реакцията в подкрепа на държавните органи на страната или страните, приемащи бежанците. Координаторът по въпросите на бежанците за конкретна държава, приемаща бежанци, обикновено е представителят на ВКБООН за страната, който тясно взаимодейства с координатора на пребиваващите (КП) или координатора на пребиваващите/координатора по хуманитарните въпроси (КП/КОХ), когато има такива, по общи

² Ангажиментът никой да не бъде пренебрегнат е ключов елемент на Програмата до 2030 г.

³ ВКБООН, [Брошура за Глобалния пакт за бежанците](#), декември 2018 г., параграф 33.

⁴ Общо събрание на ООН, "[Статут на Службата на Върховния комисар на ООН за бежанците](#)", 14 декември 1950 г., A/ RES/428(V).

⁵ Върховен комисариат на ООН за бежанците (ВКБООН), "[Отговорност на ВКБООН за наблюдението](#)", октомври 2002 г., ISSN 1020-7473.

⁶ За подробности относно различните роли и отговорности на регионалния координатор по въпросите на бежанците и координатора по въпросите на бежанците на национално равнище, моля, направете справка със съответните им пълномощия [на уебсайта на насоки за регионалните координатори по въпросите на бежанците](#).

Отговорности на координатора по въпросите относно бежанците

Ръководи и координира всички етапи на реакцията относно бежанците - от готовността до намирането на решения - в подкрепа на приемащите правителства и в съответствие с националните планове, в сътрудничество с междуведомствените партньори и БО/ПО, когато има такива.

Водене на застъпничество по въпроси, свързани с международната закрила на бежанците.

Разширяване на базата за подкрепа на бежанците и приемащите страни в съответствие с ГПБ и реформите на ООН.

Насърчаване на координацията на секторите от страна на партньори, особено местни, които разполагат с необходимия капацитет, експертни познания и опит.

Гарантиране, че бежанците (и други засегнати общности) участват пълноценно на всички етапи на реакцията.

Осигуряване на междусекторни приоритети и принципни подходи за реагиране: Отговорност пред засегнатите лица, защита от сексуална експлоатация и злоупотреба, локализация и др.

Планиране и прилагане на плановете за отговор на бежанската ситуация от Украйна (ПОБС) съвместно с партньорите.

Допринасяне за мобилизирането на средства за цялостната реакция относно бежанците.

Редовно информиране на координатора на пребиваващите /координатора по хуманитарните въпроси, националния екип на ООН/националния екип по хуманитарните въпроси, донорите и други заинтересовани страни от плана за реагиране относно бежанците за напредъка и предизвикателствата.

въпроси, свързани с бежанците. В ситуации, които включват няколко държави, приемащи бежанци, Върховният комисар за бежанците назначава регионален координатор за бежанците. Обикновено това е директорът на регионалното бюро на ВКБООН, което наблюдава засегнатите държави; Върховният комисар обаче може да определи и ad hoc координатор.

ВКБООН и партньорите в областта на реагирането ще подкрепят националните договорености за координиране на всеобхватните мерки за реагиране спрямо бежанците.⁷ В началото на извънредната ситуация с бежанците, включително когато се активира Протоколът за увеличаване на мащаба на реакцията при извънредни ситуации с бежанците (вж. заглавие 3 по-долу), експертният опит на ВКБООН,

многосекторният подход и оперативният капацитет са от решаващо значение за подпомагането на правителствата при разработването и бързото разгръщане на реакцията,⁸ при условие че ситуацията в областта на сигурността позволява това, хуманитарният достъп е осигурен и са налични подходящи ресурси. Чрез КБМ, ВКБООН се ангажира да създаде предвидима, приобщаваща, съвместна, ефикасна и ефективна координация, основана на партньорства, които се допълват по отношение на експертния опит и капацитета и се основават на съществуващите механизми, където е уместно. От решаващо значение е, че това се осъществява чрез смисленото участие на бежанците и приемащите общности, за да се гарантира, че партньорите им помагат да посрещнат най-добре техните нужди.

⁷ ВКБООН, [Брошура за Глобалния пакт за бежанците](#), декември 2018 г., параграф 21 относно националните договорености: "Такива усилия биха могли да подпомогнат разработването на цялостен план под национално ръководство, в съответствие с националните политики и приоритети, с помощта на ВКБООН и други заинтересовани страни, ако е необходимо, в който да се определят политическите приоритети; институционалните и оперативните договорености; изискванията за подкрепа от страна на международната общност, включително инвестиции, финансиране, материална и техническа помощ; и решенията, включително презаселване и допълнителни пътища за прием в трети държави, както и доброволно репатриране."

⁸ В съответствие с други резолюции на Общото събрание и с международното договорно право, по-специално с Конвенцията от 1951 г. Виж ВКБООН, ["Бележка относно мандата на Върховния комисар за бежанците и неговата служба"](#), 2013 г.

Организациите, представляващи гражданското общество, включително международни и местни НПО, както и тези, ръководени от самите бежанци, са ключови партньори в модела за координация на бежанците, като предоставят съществена подкрепа на място, услуги и застъпничество. Тяхното участие гарантира навременни и ефективни реакции, като същевременно засилва гласа на бежанците и стимулира ориентирани към общността подходи за закрила, подпомагане и социално включване.

Отговорностите на ВКБООН за координиране на междуведомствените мерки в отговор на ситуацията с бежанците, в сътрудничество с приемащите правителства и в тяхна подкрепа, включват⁹:

- **Готовност:** Когато съществува висок риск от извънредна ситуация спрямо бежанците, да ръководи и координира необходимите съвместни мерки за готовност, междуведомствено планиране за извънредни ситуации на базата на сценарии и други предвиждащи действия.¹⁰
- **Оценки по отношение на нуждите:** Координиране на съвместни оценки на нуждите и анализи на различията между секторите и вътре в тях, като се отчитат мненията на хората от различни възрасти, пол и различни характеристики. Тези оценки следва да послужат за изготвяне на стратегии и приоритети за реагиране, насочване и приоритизиране на помощта, застъпничество и набиране на средства за реагиране на бежанците.
- **Координация:** Създаване и съвместно ръководене на координационни механизми с правителството, които са адаптирани към контекста и са необходими за осъществяване на реакцията, в съответствие със структурите на КБМ.
- **Планиране, мониторинг и мобилизиране на ресурси:** Координиране на разработването на цялостен междуведомствен план за реакция относно ситуацията с бежанците (ПОБС), който е съсредоточен върху стратегия и цели за закрила и

решения; наблюдение на напредъка и докладване за изпълнението и въздействието; повишаване осведомеността относно кризата чрез обща комуникационна стратегия, която да помогне за привличането на необходимата политическа, финансова¹¹ и техническа подкрепа, включително чрез събития за разпространение на информация; и проследяване на приноса към ПОБС.

- **Насърчаване на интегрирането на закрилата в цялата реакция спрямо бежанците:** Гарантиране, че закрилата остава централна част от реакцията, и подкрепа за всички сектори да я интегрират, включително чрез отчетност пред засегнатите лица и чрез отчитане на възрастта, пола и разнообразието във всички дейности относно реакцията.
- **Управление на информацията:** Създаване или укрепване на капацитета за управление на данни и информация, включително чрез приноса на други агенции, и, когато е възможно, включването му в съществуващите механизми за статистика и преброяване. Осигуряване на разработването и разпространението на висококачествени информационни продукти, които използват надеждни данни за населението, нуждите и реакцията.
- **Застъпничество и обмен на информация:** Редовно да се ангажира, актуализира и координира с БО/ПО и Екипите на ООН в страната (ЕСООН) / Екипите на приемащата страна (ЕПС), където има такива, и да осигури редовно застъпничество и обмен на информация с донори и правителствени партньори, както и с бежанци, засегнати приемащи общности и обществеността като цяло - особено по отношение на запазването на пространството за закрила.

Основни принципи при координирането на КБМ

КБМ се основава на следните основни принципи:

Централно място на закрилата

Закрилата трябва да заема централно място в КБМ през всички фази на реакцията спрямо бежанците. Централната роля на закрилата е изразена в КБМ чрез всеобхватна стратегия за закрила и решения, която е в основата на Плана за отговор на бежанската ситуация и неговите цели.

⁹ Там, където са налице критични пропуски в реакцията относно бежанците, ВКБООН ще призове правителството и ще ангажира съответните хуманитарни партньори, донори и други заинтересовани страни да мобилизират необходимите ресурси и да продължат застъпническите усилия за преодоляването им.

¹⁰ Върховен комисариат на ООН за бежанците, "Политика за готовност и реакция при извънредни ситуации", 2023 г.

¹¹ При нови или бързо влошаващи се ситуации с бежанци агенциите на ООН могат да се обърнат към висшето длъжностно лице на ООН в страната, за да улеснят отпускането на средства от обединените фондове.

Активизиране на закрилата

Принципите на закрила трябва да бъдат включени във всички аспекти на реакцията спрямо бежанците и във всички сектори на интервенция. Активизирането на закрилата се изразява в намаляване на бариерите и

насърчаване на пълноценния достъп, включително чрез отчитане на взаимовръзката между възрастта, пола и разнообразието при разработването на дейностите и услугите за подпомагане. Това означава да се намалят рисковете относно закрилата при планирането и предоставянето на помощ и услуги, за да се гарантира безопасността и достойнството на бежанците и приемащите общности от всички възрасти, полове и с различни характеристики. Означава също така да се гарантира, че основният принцип "да не се вреди" е в основата на всички интервенции в отговор на бежанския проблем и че защитното въздействие на програмирането на помощта е максимално увеличено. Основното активизиране на закрилата остава споделена етична отговорност на всички участници в реакцията относно бежанците, във всички сектори на интервенция. В ролята си на участник в цялостната реакция спрямо бежанците, по-специално чрез работната група по закрила, ВКБООН може да предоставя съвети, насоки и подкрепа. Вижте допълнителни инструменти и ресурси за активизиране на закрилата [на уебсайта за насоки на КБМ](#).

Отговорност пред засегнатите хора чрез подходи, основани на общността, и двустранна комуникация

КБМ насърчава подходи, основани на участието и на общността, за да се гарантира, че отговорът изцяло отчита изразените нужди на бежанските и приемащите общности и

приоритети, тяхното представителство и капацитет в съответствие с принципите за отчетност пред засегнатите лица. От решаващо значение е да се вземе предвид пресечната точка на възрастта, пола и разнообразието на засегнатите лица. Смысленото участие и местното лидерство изграждат пътя към по-голяма справедливост, ефективност и по-устойчиви и трайни реакции. Освен това реакцията трябва да предвижда системи за осигуряване на двустранна комуникация и условия за събиране на обратна връзка от хората и общностите. Това може да се осъществява под различни форми, напр. групови дискусии, бюра за помощ, центрове за контакт и дигитални инструменти, и е от ключово значение за гарантиране, че гласовете на бежанците и приемащите общности са в основата на вземането на решения, свързани с хуманитарната реакция. Често консултациите изискват адаптиране или техническа експертиза, когато са насочени към конкретни групи, като деца или хора с увреждания, но въпреки това е от решаващо значение, особено когато групата представлява значителна част от населението. Вижте допълнителни инструменти и ресурси за подходи, базирани на общността, на [уебсайта за насоки за КБМ](#).

Равенство между полове и овластяване на жените

КБМ насърчава интегрирането на мерки за равенство между полове във всички сектори на реакцията и последователно използване на данни, разбити по пол, възраст и увреждания, в анализа и програмирането.

Равнопоставеното участие в реакцията на жените и момичетата бежанци, както и на организациите, ръководени от жени, включително тези, ръководени от жени бежанки, предполага включването им в структурите за вземане на решения и е от решаващо значение за изграждането на техния капацитет и устойчивост. Вижте допълнителни инструменти и ресурси по въпросите на пола на [Уебсайт за насоки на КБМ](#).

Партньорство

В съответствие с ангажимента на Върховния комисариат на ООН за бежанците [КБМ принципите на партньорството](#), одобрени от Глобалната хуманитарна платформа през 2007 г., организациите, участващи в КБМ следва

да спазват принципите на равнопоставеност, прозрачност, ориентиран към резултатите подход, отговорност и взаимно допълване.

Локализация

Ключова характеристика на КБМ е укрепването на местния институционален капацитет и капацитета за реагиране, както и на смисленото, справедливо

и приобщаващо участие, представителство и ръководството на местните участници в структурите за координация на бежанците. Националните и местните заинтересовани страни,¹² включително организации, ръководени от принудително разселени лица,¹³ често са първите, които реагират при хуманитарни извънредни ситуации и могат да предоставят закрила, помощ и услуги, включително в райони, където Върховният комисариат на ООН за бежанците и други партньори имат ограничен или никакъв достъп. Те умеят да работят чрез подходи за сътрудничество в областта на хуманитарната помощ, развитието и мира и са от ключово значение за насърчаване на социалната подкрепа, когато международните участници се оттеглят. Секторните координатори на КБМ насърчават възможностите за достъп на националните и местните заинтересовани страни до финансиране и за споделяне на капацитет. Вижте допълнителни инструменти и ресурси за локализация [на уебсайта за насоки за КБМ](#).

¹² Включително организации, базирани в общността, организации на гражданското общество, местни власти, общини, регионални правителства, местен бизнес, религиозни организации и академични и филантропски институции.

¹³ Върховният комисариат на ООН за [бежанците](#) определя [организацията, ръководена от бежанци](#), като организация или група, в която принудително разселените лица играят основна ръководна роля и чиито цели и дейности са насочени към задоволяване на нуждите на бежанците и/или свързаните с тях общности.

Действия в областта на климата

Много бежанци и приемащи общности живеят в ситуации, които са изложени на опасни метеорологични явления и тежки условия на околната среда, влошени от промени в климата.

Когато не разполагат с ресурси или са изключени от мерките за адаптиране, устояване и възстановяване от неблагоприятните климатични въздействия, бежанците са изправени пред повишена уязвимост, нужди и проблеми със закрилата.

Поради това координацията на ответните действия следва да включва мерки за превенция и готовност за намаляване и управление на рисковете, свързани с климата и околната среда, както и на неблагоприятните последици от свързаните с климата опасности. Отчитането на пресечната точка на възрастта, пола и разнообразието на засегнатите хора е от решаващо значение за оценката на повишената уязвимост,

нужди и проблеми, свързани със закрилата, както и да се разработят мерки за превенция и готовност, а също така и съответни ответни мерки.

Такива мерки за намаляване на риска от бедствия могат да включват укрепване на достъпа на общността до системи за ранно предупреждение и на капацитета и устойчивостта на бежанските и приемащите общности. Те предполагат също така управление на природните ресурси и намаляване на замърсяването на околната среда и на въздействието на хуманитарните програми, включително на въглеродните емисии.

Партньорите по КБМ трябва да съветват и подкрепят правителствата, за да гарантират включването на бежанците и приемащите райони в плановете за адаптиране към климата, системите за ранно предупреждение и протоколите за ранно действие. Намерете повече практическа информация в раздела за действия в областта на климата на набора от инструменти и в [Хартата за климата и околната среда за хуманитарни организации](#).¹⁴

¹⁴ Включва препратки и насоки за това как да се включат съображенията, свързани с действията в областта на климата, в реакциите при извънредни ситуации.

Етиопия: Партньорски персонал монтира слънчеви улични лампи, дарени от ВКБООН © ВКБООН/Диана Диаз

Подход, обхващащ цялото общество

В съответствие с ГПБ, КБМ използва подход, насочен към цялото общество, който включва, но не се ограничава до:

- **насърчаване на ангажираността на децата и младежите**, насърчаване на участието на децата и младежите, включително чрез ангажиране с тях за разработване и изпълнение на техни собствени инициативи и инициативи, ръководени от партньорите в отговор. Работата с и за децата и младите хора като двигатели на промяната и включването на тяхното смислено участие в цялата реакция спрямо бежанците следва да бъде ангажимент на всички участници, в съответствие с ГПБ и други съответни насоки;
- **работа с религиозни организации**¹⁵ за насърчаване на мирното съжителство между бежанците и приемащите общности, като се има предвид тяхната роля за справяне с първопричините за принудителното разселване, чрез подкрепа за предотвратяване на конфликти, помирение, изграждане на мира и социално сближаване. Вероизповедните организации често реагират на първа линия и са на място преди, по време и след извънредна ситуация, като обслужват най-уязвимите в отдалечени и труднодостъпни места. Това, което ги отличава от другите участници, е уникалната им роля, която се изразява в това, че са вкоренени и свързани с религиозни общности и мрежи на местно и световно равнище. Благодарение на големите си и отдадени избиратели те имат капацитета да разпространяват ключови послания за закрила и да насърчават приемането на бежанците;
- **насърчаване на ангажирането на участници и подходи, свързани със спорта**,¹⁶ които могат да послужат за подобряване на значимото участие, социалното сближаване, закрилата и резултатите от развитието сред разселените общности, с дейности, основани на спорт и игра като са използвани ефективно за

постигане на резултати в областта на образованието, закрилата на детето и психологическото и социалното благополучие. Спортните участници могат да бъдат и партньори в областта на застъпничеството, комуникациите и набирането на средства и могат да бъдат открити във всяка страна;

- **ангажиране с частния сектор**¹⁷, за да се предоставят различни ресурси и опит, включително финансиране, подкрепа в непарична форма, технологии и човешки капитал. Той може да осигури критично важно финансиране, например чрез партньорите по Плана за отговор на бежанската ситуация (ПОБС), в подкрепа на усилията за реагиране на бежанците - от спешна помощ до по-дългосрочни програми, които подобряват поминъка на бежанците и развиват пазарите и инфраструктурата в засегнатите от разселването райони. Частният сектор може да получи достъп до най-съвременни технологии и експертен опит, които могат да бъдат приложени в усилията за реагиране спрямо бежанците. Технологичните компании могат например да разработят приложения или платформи за свързване на бежанците с важни ресурси, а логистичните компании могат да помогнат за рационализиране на доставките на помощ. Бежанците могат да намерят работа в частния сектор онлайн, в приемащата държава или в трети държави, или да станат предприемачи бежанци. Ангажирането на частния сектор може също така да подкрепи предприемачите бежанци, да помогне за укрепване на капацитета на местните организации и общности да отговорят на нуждите на бежанците чрез обучение, наставничество и други форми на подкрепа. Частният сектор има влиянието и обхвата да се застъпва за политики, които подкрепят бежанците, да повишава осведомеността за предизвикателствата, пред които са изправени, и да насърчава решенията за справяне с тези предизвикателства.

Вижте допълнителни инструменти и ресурси за подхода към цялото общество [на уебсайта с насоки за КБМ](#).

¹⁵ Вероизповедна организация (ВО) е термин, използван за описание на широк кръг организации, повлияни от вярата, включително религиозни и основани на религията организации/групи/мрежи; общности, принадлежащи към място за религиозно поклонение; специализирани религиозни институции и религиозни агенции за социални услуги; и регистрирани или нерегистрирани институции с нестопанска цел, които имат религиозен характер или мисия.

¹⁶ ВКБООН, [Брошура за Глобалния пакт за бежанците](#), декември 2018 г., параграф. 4; "важната роля, която спортът [...] може да играе за социалното развитие, приобщаването, сближаването и благосъстоянието, особено за децата бежанци (момчета и момичета), юношите и младежите, както и за възрастните хора и хората с увреждания".

¹⁷ Това може да включва компании, търговски камари, частни доставчици на услуги по заетостта, бизнес инкубатори и други.

АКТИВИРАНЕ НА ПРОТОКОЛ ЗА УВЕЛИЧАВАНЕ НА МАЩАБА НА РЕАКЦИЯТА ПРИ ИЗВЪНРЕДНИ СИТУАЦИИ С БЕЖАНЦИТЕ

С настоящите актуализирани насоки за КБМ се въвежда Протокол за увеличаване на мащаба на реакцията при извънредни ситуации с бежанци¹⁸ (наричан по-долу "Протокол за бежанците"), който Върховният комисар за бежанците може да активира, за да разшири междуведомствена реакция при кризи, която:

- се характеризират със значителни потоци от бежанци към една или повече приемащи държави; или
- причиняват загуба на живот и/или други сериозни вреди, или значително засягат правата или благосъстоянието на бежанците или завърналите се бежанци, освен ако не бъдат предприети незабавни действия; и
- когато съществуващият капацитет за ръководене, координиране и постигане на резултати със съответните органи, участници в хуманитарната помощ и развитието, както и с гражданското общество, не отговаря на мащаба, сложността и спешността на дадена ситуация, без да се предоставя допълнителна финансова, човешка и материална подкрепа.

Активирането на Протокола за бежанците изисква укрепване на съществуващите координационни структури, ръководени от ВКБООН, или създаване на механизми и инструменти за КБМ, където няма такива, за да се осигурят ефективни и включващи партньорите действия в подкрепа на националните органи и настоящия капацитет. Протоколът за бежанците призовава всички съответни заинтересовани страни да реагират колективно в съответствие с КБМ и подхода на ГПБ, който е насочен към цялото общество. Това е мярка, обвързана със срок, който автоматично изтича след шест месеца. В извънредни ситуации може да се обмисли допълнително тримесечно удължаване, когато сериозността на ситуацията оправдава мобилизирането на общосистемния капацитет и ресурси над стандартните нива, за да се отговори на нуждите на бежанците и приемащата общност.

При вземане на решение за активиране на Протокола за бежанците Върховният комисар за бежанците назначава координатор за бежанците и уведомява Координатора на ООН за спешна помощ (КСП), главните ръководители на IASC,

UNSDG председателя, както и други съответни структури на ООН и заинтересовани страни в процеса на активиране. Когато са засегнати няколко държави, ще бъде определен регионален координатор по въпросите за бежанците с регионален надзор.

При активиране на Протокола за бежанците (регионалният) координатор за бежанците се консултира със съответните национални органи на най-високо равнище, с БО/ПО и с членовете на ЕССООН/ЕПС относно ефективните начини за укрепване на оперативния капацитет и надграждане на съществуващите механизми за координация в съответствие с КБМ. За да ръководи колективната реакция на бежанците в подкрепа на националните органи, (регионалният) координатор за бежанците създава координационна структура, включително механизми за секторна координация; мобилизира партньори с подходящ експертен опит, оперативен капацитет и географско присъствие; наблюдава разработването на спешен междуведомствен план за реакция спрямо бежанците (СМПРБ); и осигурява пълноценно участие на бежанците и засегнатите приемащи общности във всички етапи на реакцията. Допълнителните отговорности на (регионалния) координатор за бежанците по отношение на принципите на реагиране, междусекторните приоритети и поддържането на колективен ангажимент са посочени в Протокола за бежанците.

Изтичането на срока на действие на Протокола за бежанците не означава, че кризата, за която той се отнася, е приключила. Това може да означава, че е създадена адекватна координационна структура и че междуведомствената реакция е разширена и стабилизирана. Под ръководството на (регионалния) координатор за бежанците действието на КБМ и (регионалния) план за отговор на бежанската ситуация може да бъде продължено и след изтичането на Протокола за бежанците.

Протоколът за бежанците може да бъде намерен на [Уебсайт с насоки на КБМ](#) и приложение I по-долу.

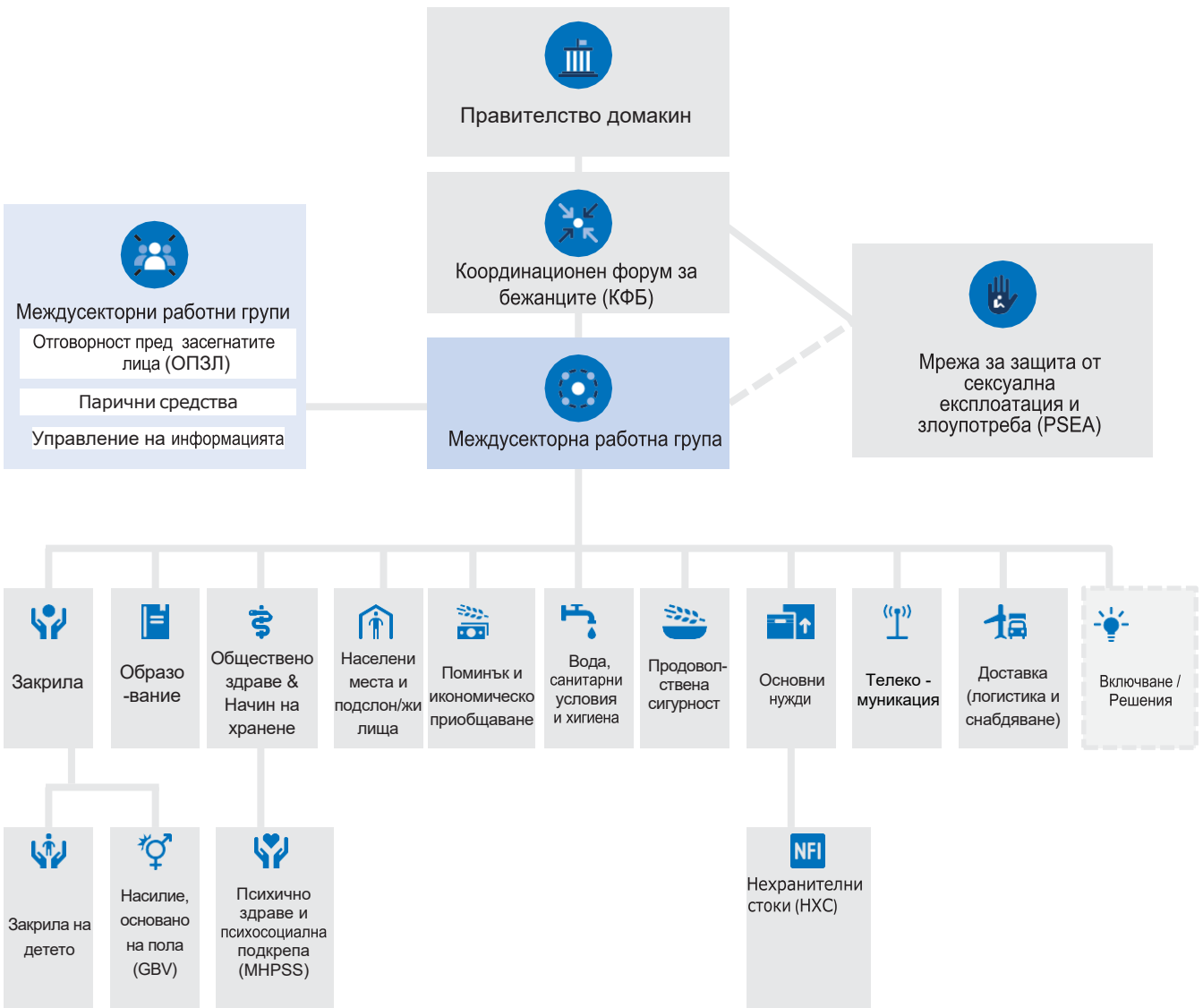
¹⁸ През ноември 2018 г. главните ръководители на Междуведомствения постоянен комитет (МПК) одобриха протоколи за увеличаване на мащаба на хуманитарната система. Протоколите на МПК подчертават, че агенциите със специфичен мандат са отговорни за осигуряването на стабилна, приобщаваща и ефективна реакция, и признават мандатната роля на ВКБООН да подготвя, ръководи и координира реакциите на бежанците и завръщащите се бежанци.

КООРДИНАЦИОННА СТРУКТУРА НА КБМ

Координационната структура на КБМ е гъвкава по предназначение. Тя е предназначена да бъде адаптирана към функционалните изисквания и съществуващия капацитет на всеки контекст. Примерната структура на КБМ, представена по-долу, е максимален вариант, като в повечето контексти са необходими много по-малко работни групи. Решенията за създаване на секторни работни групи следва да се вземат от координатора на бежанците след консултация с Форума за координация на бежанците. Координаторът по въпросите на бежанците следва да се обърне към правителството и други организации за координиране или съвместяване на съответните секторни работни групи, като вземе предвид капацитета и въздействието.

Структурата на КБМ може да включва регионални, национални и поднационални компоненти в зависимост от контекста и нуждите на реакцията. Когато извънредната ситуация с бежанците обхваща няколко държави, може да е подходящ форум на регионално равнище, за да се осигури цялостна съгласуваност и стратегическа координация. Структурите на национално ниво се създават, за да работят с правителството или ресорните министерства за определяне и изпълнение на цялостната стратегия за реагиране в страната чрез ключови сектори.

КООРДИНАЦИОНЕН БЕЖАНСКИ МОДЕЛ ПРИМЕРНА СТРУКТУРА*

*В зависимост от контекста тази структура може да бъде разширена или оптимизирана, за да отговори ефективно на нуждите на бежанците.

В някои случаи могат да бъдат създадени оперативни ориентирани поднационални секторни групи, които да прилагат стратегиите на националните работни групи и да координират предоставянето на услуги в близост до мястото на предоставяне. По принцип поднационалните работни групи следва да бъдат ръководени съвместно от местните власти, да ангажират действащите в района лица и да докладват на националните секторни работни групи. Алтернативно, географски ограничена, може да бъде създадена многосекторна координационна група, която да докладва на националната междусекторна работна група и да търси насоки от националните секторни и технически работни групи.

Работните групи на КБМ се ангажират да включат бежанците, приемащите общности и други заинтересовани групи от населението в цялостното планиране, координиране и изпълнение на реакцията.

Обхват на структурата: Броят на създадените секторни работни групи се определя от контекста, нуждите на бежанската и приемащата общност и оперативните приоритети. Създаденият брой следва да бъде минимално необходимият, за да се осигури ефективна координация, да се засили взаимното допълване и да се избегне дублиране със съществуващите координационни структури. Създаването на работните групи е обусловено от потребностите, ориентирано е към реагиране, трайно е заложено в план за реакция относно ситуацията с бежанците и е одобрено от Координационния форум за бежанците. Секторните работни групи, които могат да бъдат създадени в рамките на КБМ, в зависимост от нуждите и капацитета, са: закрила; обществено здраве и начин на хранене; образование; населени места и подслон/жилища; поминък и икономическо приобщаване (ПИП); вода, санитарни условия и хигиена (BCX); продоволствена сигурност; основни нужди; доставка (логистика и снабдяване); и телекомуникации. Внимателно преценете дали има съгласуваност между идентифицираните нужди, плана за реагиране, структурата за координация и рамката за мониторинг.

Членство в работната група: Членството в секторните работни групи се определя от оперативното присъствие (или планираното присъствие) на място, допълването на ролите, сравнителните предимства и експертния опит. Членовете трябва да имат технически капацитет и желание да допринесат към реакцията и дейностите, свързани с бежанците, да включат междусекторни въпроси и да се ангажират да работят в сътрудничество с други сектори, за да осигурят оптимално и стратегическо използване на наличните ресурси и да обменят информация за организационните ресурси.

Това не означава, че в него могат да участват само големи организации с голям технически опит. Секторните работни групи на КБМ са приобщаващи и осигуряват форум, в който членуващите организации могат да се възползват от споделянето, укрепването и изграждането на капацитета.

Членове са правителствени представители, специализирани агенции на ООН, международни неправителствени организации, местни неправителствени организации и организации на гражданското общество, включително организации, ръководени от бежанци, и други заинтересовани страни, както е определено в Глобалния пакт за бежанците (ГПБ). В идеалния случай националните и международните участници в областта на развитието и мира участват в структурата на КБМ от самото начало на реакцията, както е предвидено в ГПБ и в усилията за сътрудничество между хуманитарни организации, развитие и мир.

Секторните работни групи са форум за техническите експерти по изпълнението на местно ниво, в който могат да се поставят въпроси и да се търсят ефикасни решения на предизвикателствата и възможностите. Въпреки че донорите не са редовни членове на секторните работни групи, те могат да бъдат поканени на специални заседания на секторните работни групи. Освен това донорите се канят ad hoc на редовни брифинги за донори, организирани от Координационния орган за бежанците или други структури като част от координационната структура, и имат достъп до протоколите от заседанията на работните групи и други информационни продукти. Координаторът по въпросите спрямо бежанците и структурата на КБМ работят съвместно с донорите, за да намерят механизми за задоволяване на техните информационни нужди.

Основни функции на секторната работна група: Секторните работни групи осигуряват координация и технически насоки за оперативна реакция въз основа на секторен анализ и улесняват вземането на решения, застъпничеството, мониторинга и оценката и обмена на информация. Наред с другите дейности те установяват пропуски и възможности, повишават оперативната ефективност и изграждат капацитет, като използват специфичните предимства на всеки член на сектора и укрепват връзките с участниците в развитието. От самото начало на реакцията социално-икономическото приобщаване на бежанците и укрепването на националните системи са ключови съображения за всички сектори. Секторните функции са допълнително разработени в техническото задание (ТЗ) на всеки сектор, включено в раздела за инструменти и ресурси [на уебсайта с насоки за КБМ](#).

Улесняване на работната група: Където е възможно, правителството ръководи координацията на всички секторни работни групи чрез съответното ресорно министерство. Предвижда се наличието на координираща организация за всички сектори. ВКБООН координира работната група по закрила, включително всички подсекторни работни групи по закрила на детето или по въпросите относно насилието, основано на пола (НОП). Координацията на други секторни работни групи се основава на присъствието и експертния опит на партньорите на място, желанието за участие и глобални споразумения. Правителството може да

предпочете да координира секторните работни групи, като остави водещата координационна роля на друга организация.

Ако координацията от страна на определените правителствени органи не е възможна, могат да се разгледат следните алтернативни варианти, подредени по приоритет и въз основа на експертния опит и капацитет: национална НПО, международна НПО или структура на ООН. Когато е възможно, за предпочитане е да се създаде екип за координация/координация с партньорски организации, избрани в съответствие с критериите по-горе и с оглед на локализацията, устойчивостта и оптимизирането на споделянето, укрепването или изграждането на капацитет.

Националното правителство, дори и да не е в състояние да поеме координацията, трябва да спазва отговорностите си към бежанците съгласно международното право.

Задължения на секторния координатор: Координаторите на секторните работни групи взаимодействат помежду си чрез Междусекторната работна група (вж. параграф в по-долу) и междусекторните технически работни групи или работни групи и се отчитат пред координатора на бежанците (представител на ВКБООН) и Форума за координация на бежанците (КФБ). Те интегрират закрилата, съображенията за околната среда и разглеждат междусекторни въпроси за колективна полза.

Преглед на структурата на сектора: В рамките на 12 месеца от влизането в сила на Протокола за увеличаване на мащаба на реакцията при извънредни ситуации с бежанците или от създаването на реакцията при извънредни ситуации с бежанците чрез КБМ, Координационният форум за бежанците прави нова оценка на цялостната структура за координация, за да се увери, че тя остава подходяща за целта, т.е. съгласувана с предоставяната реакция и оставащите или променените нужди. Това може да доведе до сливане на някои работни групи от взаимосвързани сектори, за да се подобри цялостната ефективност и бързина на реакцията чрез "олекотяване" на структурата или да се предложат варианти за отговорно прехвърляне на координационни функции към други участници или структури. Тази оценка следва да включва позоваване на напредъка по отношение на целите на ГПБ, ако е уместно, както и на извлечените поуки и обмена на добри практики между секторите. При продължителни ситуации координационната структура се преоценява на редовни интервали, за да се гарантира, че тя е подходяща за оперативния контекст и реакцията и за да се избегне разпространението на паралелни системи.

Регионален координационен форум за бежанците (РКФБ)

Предвижда се създаването на координационна структура на регионално равнище - Регионален координационен форум за бежанците (РКФБ), ако бежанската криза обхваща няколко държави и изисква по-широк координиран подход към закрилата, помощта и решенията. Като форум за стратегическа координация и наблюдение, включително за разработване и преглед на регионалните ПОБС, регионалните КФБ осигуряват насоките, целите и приоритетите на реакцията на бежанците; повдигат и съветват по междудържавни въпроси; и служат като място за обмен на информация.

Регионалните отговорности на КФБ включват осигуряване на съгласуваност и последователност на регионалните комуникации, докладване, застъпничество и управление на информацията. Под ръководството на регионалния координатор по въпросите на бежанците, регионалният КФБ се председателства от ВКБООН и приканва към участие регионалните представители на други агенции на ООН, включително регионалната служба за координация на развитието (СКР), Движението на Червения кръст/Червения полумесец, както и съответните регионални неправителствени организации (НПО) и други мрежи на гражданското общество, асоциации и т.н., включително такива, ръководени от бежанци, които участват в реакцията на бежанците в съответните държави. В качеството си на стратегическа платформа, която прилага подход на сътрудничество между хуманитарна помощ, развитие и мир, тя е отворена за донори, както и за участници в областта на развитието и мира.

В зависимост от спецификата на кризата и реакцията регионалният КФБ може да обмисли и други регионални секторни или междусекторни работни групи, както и междусекторни работни групи или работни групи по отделни въпроси.

Вж. примерното техническо задание за Регионалния координационен форум за бежанците на [Уебсайт за насоки на КБМ](#).

Координационен форум за бежанците (КФБ)

Създава се КФБ на национално равнище като национален механизъм за стратегическа координация на високо равнище, който осигурява стратегическо ръководство за реакцията спрямо бежанците, включително цели, приоритети и наблюдение на реакцията на бежанците, в съответствие с Глобалния пакт за бежанците. Той съветва относно ангажираността и застъпничеството пред съответните донори и партньори за развитие и насърчава усилията за планиране на реакцията и мобилизиране на ресурси, включително чрез ангажиране на партньорите в процеса на разработване и преглед на ПОБС и чрез предоставяне на насоки на Междусекторната работна група и междусекторни

технически работни групи и оперативните групи. КФБ се координира от координатора на ВКБООН за бежанците и правителството и предвижда участието на други агенции на ООН и представители на Червения кръст/Движението на Червения полумесец, както и на съответните международни и национални НПО и други участници от гражданското общество, включително такива, ръководени от бежанци или лица без гражданство, които участват в реакцията. КФБ възприема подход на сътрудничество в областта на хуманитарната помощ, развитието и мира, отворен за БО/Офиси на координаторите на пребиваващите (ОКП), донори, участници в развитието и изграждането на мира, за да се съгласуват действията, когато това е възможно.

Вж. примерни Технически Задания (ТЗ) за Координационния форум за бежанците [на уебсайта с насоки за КБМ](#).

Междусекторна работна група (МСРГ)

Междусекторната работна група координирана от ВКБООН и правителствен партньор, осигурява цялостна съгласуваност на реакцията на бежанците, като създава място за междусекторна координация и подобрява междусекторните анализи и инициативи. Ръководена от КФБ, тя представлява платформа за координиране на предоставянето на помощ, насърчаване на взаимодействието между секторите и гарантира, че ролите и отговорностите са ясно определени. В нея се събират координаторите на всички сектори и работни групи, както и определени представители на международни и национални мрежи от НПО.

По-конкретно, МСРГ ще:

- гарантира интегрирането на закрилата във всички сектори;
- гарантира, че всички сектори разглеждат междусекторните приоритети и че са създадени съответните работни групи (вж. раздела по-долу);
- гарантира справянето с потенциалните рискове от секторно дублиране и пропуски;
- обсъди междусекторните оперативни предизвикателства и начините за тяхното решаване;
- разработва и внедряване на общи продукти, като например ПОБС;
- идентифицира областите на застъпничество, недостига на ресурси и ключовите послания и ескалиране на критични въпроси до КФБ; и
- работи за намиране на трайни решения и за включване на бежанците в националните системи и услуги в съответствие с ГПБ.

Вж. примерни техническите задания за междусекторната работна група [на уебсайта с насоки за КБМ](#).

Технически работни групи и работни групи за междусекторни приоритети

Техническите (несекторни) работни групи извършват услуги, като например предоставят технически съвети и насоки, в полза на всички секторни работни групи. Поради междусекторното си значение техническите работни групи са подчинени на МСРГ.

Оперативната група е група с определени срокове и задачи, която се създава от група на по-високо ниво, на която се отчита, като например секторна работна група, МСРГ или КФБ. В работната група могат да членуват лица от по-висшата група, които притежават знания, опит или експертиза, свързани с работата на работната група, и по покана - други лица въз основа на тяхната способност да допринасят. Работният план на дадена работна група се одобрява и контролира от групата на по-високо ниво; крайните продукти се предоставят на групата на по-високо ниво за одобрение или съгласуване от групата като цяло. След приключване на задачите работната група се разпуска.

Работна група "Отговорност пред засегнатите лица" (ОПЗЛ)

Често се създава работна група по ОПЗЛ в рамките на МСРГ, за да се насърчи смислено ангажиране и двупосочна комуникация с бежанците и приемащите общности с компонент за приобщаване по възраст, пол и разнообразие. Тя осигурява механизми за редовни консултации и получаване на обратна връзка от бежанците, за да се включи техният принос в стратегията за реагиране. Правителството, когато е възможно, или местен или национален партньор, ще се координира с ВКБООН във всички усилия на ОПЗЛ за информиране на реакцията.

В зависимост от контекста, ОПЗЛ може да се координира като част от стратегическия координационен форум за бежанците или от МСРГ, или чрез специална отделна работна група.

Вж. примерни ТЗ на работната група "Отговорност пред засегнатите лица" и други инструменти и ресурси [на уебсайта за насоки на КБМ](#).

Мрежа за защита от сексуална експлоатация и злоупотреба (PSEA)

Хуманитарните работници трябва да спазват отговорността си да не нанасят вреда и са длъжни да защитават хората, засегнати от кризи. Трябва да се въведат мерки в

всички сектори за изкореняване на сексуалната експлоатация и злоупотреба. В условията на бежанците и в рамките на КБМ, ВКБООН отговаря за създаването и координирането на мрежа за PSEA¹⁹ (където такава вече не съществува), която ще докладва директно на координатора за бежанците и на Координационния форум за бежанците (КФБ) и ще се координира тясно с МСРГ, за да се гарантира, че PSEA е интегрирана в цялата реакция на бежанците, като се вземат предвид съществуващите координационни структури за ПСЕА в страната, ако е приложимо (моля, вижте раздел "[Ефективна работа със съществуващите координационни системи](#)"). Мрежата за PSEA е основният орган за координация на техническо ниво и надзор на дейностите по PSEA.

През последните години защитата от сексуална експлоатация и сексуални посегателства (PSEA) все повече се признава за приоритетен междусекторен въпрос в хуманитарния сектор, сектора на развитието и сектора на мироопазването, а необходимостта от силна междуведомствена координация и ясно ръководство и отчетност се подчертава от системата на ООН и МСКН. Тези промени, свързани с PSEA в междуведомствения пейзаж, е важно да се вземат предвид, като се гарантира отчетност и координирани подходи към PSEA в реакциите на бежанците.

Мрежата PSEA ще работи в тясно сътрудничество с всички сектори за интегриране на превенцията, намаляването на риска и реакцията на SEA във всички сектори, включително картографиране на потенциалните рискови области на SEA по сектори и предприемане на действия за намаляване на тези рискове, интегриране на посланията на PSEA в информационните кампании и сесиите за изграждане на капацитет на общността и осигуряване на многосекторни услуги и начини за насочване на пострадалите за достъп до необходимата им подкрепа. Това включва мерки за безопасност и сигурност, основна материална помощ,

медицински грижи и психосоциална подкрепа или правни услуги като част от (или в допълнение към) мерките срещу насилието над жени и закрилата на децата.

PSEA е междусекторен въпрос, който изисква широк спектър от технически познания. Работата за предотвратяване и реагиране на SEA е колективна отговорност на всички участници във всички сектори. Поради тази причина Мрежата за PSEA е независима, самостоятелна структура, а не подгрупа за закрила, НОП или ОПЗЛ.

Вижте примерни техническите задания за мрежа на PSEA и други инструменти и ресурси на [уебсайта с насоки за КБМ](#).

Работна група за управление на информацията

Всяка секторна реакция разчита на споделени данни, оценки и информация за вземане на решения, прилагане на реакция и измерване на нейното въздействие.

ВКБООН отговаря за осигуряването и укрепването на координирано управление на информацията в рамките на отговорът за бежанската ситуация,²⁰ с подкрепата на други междуведомствени партньори. В зависимост от ситуацията, нуждите и капацитета на отговорът може да бъде създадена и самостоятелна работна група за оценка.

Работната група за управление на информацията (РГУИ) докладва на МСРГ и ще управлява информацията в подкрепа на вземането на решения и по-доброто идентифициране на пропуските и възможностите; ще улеснява информационния поток между секторите и други форуми, за да се сведе до минимум дублирането, като използва инструменти за проследяване и количествено определяне; ще подпомага секторите при провеждането на координирани или съвместни оценки, мониторинг и отчитане на дейностите в съответствие с ПОБС; и ще подобрява комуникацията в рамките на координационната система съгласно протоколите за обмен на информация.

Вижте примерни задания на работната група за управление на информацията и други инструменти и ресурси на [Уебсайт за насоки на КБМ](#).

Работна група за парични средства

Парите в брой са метод, а не сектор. Паричната помощ се използва в различни сектори, и техническите препоръки и насоки трябва да се координират на междусекторно равнище

¹⁹ В някои страни името може да се различава.

²⁰ Върховният комисариат на ООН за бежанците (ВКБООН) отговаря за осигуряването на управлението на самоличността и данните за населението в бежански ситуации, вж: [Рамка за взаимодействие между МОМ и ВКБООН](#), 30 юни 2022 г.

поради последиците за всички сектори. Специфичните програмни цели се определят от секторите.

След решението от Голямата сделка през март 2022 г. относно модела за координация на паричните средства, ВКБООН стана официално отговорен за координацията на паричните средства в бежанската среда. Поради това ВКБООН обикновено съпредседателства Финансовата работна група (ФРГ) заедно с правителствата и местните участници, когато е уместно. ФРГ докладва на МСРГ и често работи в тясно сътрудничество с Работната група за основни нужди, когато такава съществува и паричните средства се използват като модалност. От ФРГ се очаква да дава съвети по въпроси, свързани с паричните средства, включително използването на финансови услуги, оценка на пазара и управление на информацията, като например къде да се отчитат многоцелевите парични средства в рамката за мониторинг на плана за реагиране и съгласуване на показателите за паричните средства в различните сектори.

Вж. примерни ТЗ за финансовата работна група и пакета за координация на паричните средства на

[Уебсайта за насоки на КБМ](#).

Секторни работни групи на КБМ

Реакцията за бежанската ситуация се основава на секторен подход. Секторните работни групи отговарят за специфичните за сектора стратегии, които са в съответствие с общите стратегически насоки на КФБ и допълват други предварително съществуващи работни планове.

Екологичните съображения са включени в плановете на всички сектори. Те също така гарантират, че бежанците и приемните общности участват на всички етапи от оперативния цикъл.

Защита

Секторът за закрила гарантира, че хората както от бежанската, така и от приемната общност, включително лицата без гражданство, живеят в безопасност и достойнство и могат да се възползват от

основните си права. ВКБООН координира **Работната група по закрила** с правителството, което може да бъде орган, упълномощен от бежанците, или министерство, в зависимост от контекста. Работната група по закрила може да включва технически работни подсекторни групи за координиране на дейностите по закрила на детето и превенция, предотвратяване и реагиране на насилието, основано на пола, особено при комплексни извънредни ситуации с бежанци или в началото на такива. В тези случаи, поне в началните фази на дадена извънредна ситуация, подсекторните работни групи също следва да бъдат координирани от ВКБООН с властите или с неправителствени организации, които разполагат с голям технически опит.

Работната група по закрила е всеобхватната координационна структура за закрила, включително всички подсектори на закрилата. Това е важно, за да се осигури съгласуваност в стратегическото планиране, реакцията и застъпничеството, включително чрез ПОБС.

В координация с МСРГ могат да бъдат създадени обвързани със срокове работни групи, които да се занимават с конкретни проблеми на закрилата и актуални области, като например включването на хората с увреждания и възрастта, сексуалната ориентация, половата идентичност, изразяването на пола и половите характеристики. Работната група по закрила ангажира всички участници в изготвянето на стратегия за закрила и решения, включително бежанците и приемащите общности, и подкрепя капацитета на други сектори да интегрират съображенията за закрила и приобщаване. Това помага да се гарантира, че цялостната реакция е разработена с подход, специфичен към закрилата, включително в рамките на МСРГ.

Вж. примерни ТЗ на работните групи по закрила и подсекторните работни групи, както и други ресурси [на уебсайта с насоки за КБМ](#).

Образование

Образователният сектор се фокусира върху насърчаването на достъпа до различни нива на образование за децата и младежите бежанци - от предучилищно до висшето образование - чрез националната образователна система. **Работната група по образованието** (РГО) следва да се координира от съответните министерства и технически експерти от КБМ партньор с подходящ експертен опит и оперативен капацитет. Може да се обмисли възможността за ротация на председателите и ролята на местните участници, за да се осигури всеобхватна координация.

Вижте примерни ТЗ и ресурси на работната група по образование на [уебсайта за насоки на КБМ](#).

Обществено здраве и начин на хранене

Секторът на общественото здраве и начин на храненето се фокусира върху насърчаването на достъпа на бежанците до качествени комплексни здравни и хранителни услуги, включването им в националните здравни програми и равния достъп на приемащите общности до качествени

здравни услуги заедно с бежанците. **Работната група по общественото здраве и начин на хранене** следва да се координира от съответните министерства и технически експерти от партньор по КБМ с подходящ експертен опит и оперативен капацитет. Работната група по общественото здраве и начин на хранене включва начинът на храненето, репродуктивното здраве, ХИВ и психичното здраве и психосоциалната подкрепа (ПЗПСР) като постоянни точки на координационните срещи.

Секторите, участващи в ПЗПСР, следва да включат ПЗПСР като постоянна точка в своите програми. В зависимост от контекста може да бъде създадена специална техническа работна група или работна група за ПЗПСР, координирана съвместно от здравна и организация по закрилата и/или съответните министерства, която при необходимост да подпомага други секторни работни групи.

Вижте примерни ТЗ на работните групи по обществено здраве и хранене и ресурси, налични на

[Уебсайт за насоки на КБМ](#).

Заселване и подслон/ настаняване

Секторът на заселване и подслон/настаняване насърчава достъпа до адекватни възможности за настаняване на бежанците по време на спешната фаза на разселване и откъд.

Секторът ще се застъпва за подходящи условия на живот в безопасни селища, като възпрепятства създаването на лагери, доколкото това е възможно. **Работната група по въпросите на заселването и подслон/настаняването** следва да се координира от съответните министерства и технически експерти от КБМ партньори с подходящ експертен опит и оперативен капацитет.

В градски условия, в зависимост от контекста, може да бъде създадена мултисекторна техническа работна група, която да разгледа нуждите, капацитета и достъпа до услуги и инфраструктури. Вместо да се създават допълнителни технически секторни работни групи и в зависимост от контекста, нуждите и ресурсите, секторните области като ВСХ могат да бъдат включени като подсекторна работна група в сектора на населените места и подслон/настаняването, когато това е уместно.

Ако бъдат създадени бежански лагери и/или селища, трябва да се създаде специална работна група за селища и подслон/настаняването.

Работната група по въпросите за заселването и подслон/настаняването само по изключение ще обхваща координацията на дейностите, свързани с домакинствата и домашните нехранителни стоки (ДНС) за посрещане на основните нужди на бежанците, където няма работна група за основни нужди. Въпреки, че екологичните съображения са основни подходи във всички сектори, като енергията конкретно е включена в работната група "Селища и подслон/настаняване".²¹

Вж. примерни ТЗ на работните групи по въпросите на заселването и подслон/настаняването и ресурсите, налични на [Уебсайт за насоки на КБМ](#).

Поминък и икономическо приобщаване (ПИП)

Секторът за осигуряване на препитание и икономическо приобщаване трябва да бъде свързан със съответните министерства, гражданското общество, частния сектор и участниците в развитието. Съображения за ПИП трябва да бъдат

приоритизирани от самото начало на извънредната ситуация, за да се гарантира, че установените процеси не изкривяват местните пазари или не създават ненужна зависимост и са в съответствие с подхода на сътрудничество между хуманитарната помощ, развитието и мира. **Работната група на ПИП** се застъпва за включването на бежанците в усилията за икономически растеж и намаляване на бедността, както и в националните и местните услуги. Подпомагането на свързаното на засегнатите лица с техните домакини също така подкрепя тяхното включване в икономическите възможности.

С цел да предостави информация за планирането и програмирането, работната група на ПИП се фокусира върху събирането на социално-икономически данни, като например социално-икономически профил на бежанците, картографиране на уменията, анализ на пазара и картографиране на заинтересованите страни. Тя набляга на интервенции, насочени към стабилизиране на поминъка на бежанците, идентифициране на възможности за заетост и самонаемане и насърчаване на икономическото приобщаване и социалната закрила. Секторът на ПИП следва да се координира съвместно от съответните министерства и технически експерти от партньор по КБМ с подходящ експертен опит и оперативен капацитет.

Вж. примерни ТЗ на работните групи по ПИП и ресурсите, налични [на уебсайта за насоки на КБМ](#).

Вода, санитарни условия и хигиена (ВСХ)

Секторът на ВСХ услугите насърчава универсалния и равнопоставен достъп до ВСХ услуги за бежанците и приемащите общности, като осигурява безопасен достъп до вода в достатъчно количество и качество, качествена

хигиена и управление на твърдите отпадъци. **Работната група по ВСХ** трябва да се координира от съответните министерства и опитни технически експерти. В условията на бежански лагер и селище следва да се създаде отделна работна група по ВСХ за мястото, която да

²¹ В КБМ не съществува сектор за координация/ управление на лагери (СКУЛ). Вместо това се насърчават алтернативи на лагерите, за да могат бежанците да се възползват на свобода на движение, достъп до услуги и средства за препитание и широко приобщаване. В КБМ се избягва разглеждането на "местата за настаняване" на бежанците като отделени от по-голямата екосистема от услуги и администрация, като се набляга на приобщаването от самото начало и овластяването на местните власти и националните участници. Закрилата е включена в целия процес на реагиране, и наблюдението се осъществява чрез Междусекторната работна група.

работи в тясно сътрудничество с работната група по селище и подслон/ настаняването. В градски условия, като се вземат предвид потребностите, капацитетът и достъпът до услуги, Работната група по ВСХ може да бъде включена в рамките на Работната група по заселване и подслон/жилище, както е приложимо.

Вж. примерни ТЗ на работните групи по ВСХ и ресурси, налични [на уебсайта за насоки на КБМ](#).

Продоволствена сигурност

Секторът за продоволствена сигурност работи за осигуряване на достъп на бежанците до подходяща храна и услуги, богати на хранителни вещества, за да се предотврати и намали недохранването и непълноценното хранене,

които са от съществено значение за защита на тяхното оцеляване, безопасност, здраве и благосъстояние.

Работната група по продоволствена сигурност също така оценява нуждите от продоволствена сигурност, застъпва се за подходяща и питателна храна, насърчава поминъка и селското стопанство, овластява жените и подобрява достъпа до финансови услуги. Освен това работната група има за цел да създаде среда, която подкрепя способността на бежанците да се осигуряват сами и да станат по-самостоятелни. Продоволствената сигурност се координира в подкрепа на националните правителства и чрез работна група, която си сътрудничи с други агенции на ООН, неправителствени организации и партньори. Съвместното разбиране на продоволствените и основните нужди на бежанците е от съществено значение за насочване на реакцията и работната група по продоволствената сигурност следва да се свърже с работните групи по паричните средства, по въпросите на препитанието и икономическото включване и по закрилата.

Вж. примерни ТЗ на работните групи по продоволствена сигурност и ресурсите, налични [на уебсайта с насоки на КБМ](#).

Основни нужди (специфичен за контекста, незадължителен сектор)

ВКБООН определя [подхода](#) към [основните нужди](#) като начин да се даде възможност на бежанците да задоволяват основните си нужди и постигат дългосрочно благосъстояние чрез средства и услуги,

които са насочени към тяхната социално-икономическа уязвимост и капацитет. **Работната група за основни нужди** улеснява предоставянето на незабавна животоспасяваща помощ за бежанците чрез помощи в натура или парични средства, които подпомагат достъпа на бежанците до услуги, като същевременно се избягва дублирането на помощта. В зависимост от контекста, капацитета и потребностите, сектор "Основни потребности" може да бъде създаден, за да координира всяка комбинация от здравна помощ, помощ за продоволствена сигурност, помощ за вода, санитарни условия и хигиена, образование, нехранителни стоки (НС) или друга секторна помощ, според случая, както и когато многоцелевата парична помощ е начинът на предоставяне на помощ²². Многоцелевата парична помощ е особено подходяща за посрещане на основни нужди и е по-рентабилна от помощта в натура; бежанците я предпочитат, защото им дава възможност сами да избират как да посрещат нуждите си. Работната група по основните нужди работи в тясно сътрудничество с работната група по паричните средства, за да се осигури съответствие със стандартите и най-добрите практики за парично подпомагане. Секторът за основни нужди следва да се координира от съответните министерства и технически експерти от КБМ партньори, разполагащ с подходящи експертни познания и оперативен капацитет.

Вж. примерни техническите задания на работните групи за основни нужди и ресурси, налични [на уебсайта с насоки на КБМ](#).

Снабдяване (логистика и снабдяване)

Секторът на снабдяването отговаря за управлението на веригата на доставките, оперативната поддръжка, планирането и отчитането на използването на ресурсите. Това включва закупуване на стоки и услуги в подкрепа на програми и дейности във всички сектори и на всички етапи от реакцията, както и осигуряване на логистична подкрепа за складове, запаси, автопаркове и активи.

Когато бъде създадена, **работната група по снабдяването** следва да се състои от два клона или екипа: логистика, понякога наричана Обща група по логистика на ООН, и снабдяване, наричана Общ екип по снабдяването на ООН. Екипът по снабдяването е предназначен предимно за агенциите на ООН с оглед на стандартизирането на възможностите за снабдяване и управлението на доставчиците. Междувременно екипът по логистика се справя с предизвикателствата, свързани с митническото освобождаване и международните

²² Операциите следва да обмислят къде да докладват многоцелевата парична помощ в своята рамка за междуетовен мониторинг, тъй като дейността е многосекторна и не може да бъде докладвана само в един сектор. Планът за реагиране, призивът, структурата за координация и рамката за мониторинг трябва да бъдат съгласувани, за да се даде възможност за точен анализ и отчетност.

пратки с подкрепата на работната група [IMPACCT](#)²³ и контролира целия логистичен спектър, включително складирането и транспорта.

Вж. примерни ТЗ на работните групи по снабдяването и ресурсите [на уебсайта с насоки за КБМ](#).

Телекомуникации

Секторът за телекомуникации при спешни случаи с бежанци (RETS) предоставя жизненоважни комуникации на хуманитарната общност, като подпомага животоспасяваща работа. Информационните и комуникационните технологии дават възможност за по-добра и по-бърза хуманитарна помощ и подпомагат безопасността и благосъстоянието на хуманитарните работници чрез осигуряване на интернет връзка, високочестотни радиовръзки и сателитни комуникации. Освен това RETS координира услугите и насоките със заинтересованите страни от правителството, гражданското общество и частния сектор.

RETS се координира от ВКБООН и национални участници, когато е възможно. След оценка на потребностите могат да се предоставят телекомуникационни услуги за интернет свързаност и сигурност в подкрепа на дейностите в сектора и хуманитарните участници, подкрепящи бежанската криза.

Вижте техническите задания на работната група на RETS и ресурсите в [Уебсайт за насоки на КБМ](#).

Други работни групи

КБМ може да включва и координационни групи за трайни решения и приобщаване и/или реинтеграция на завърналите се лица.

Работна група "Включване/решения"

Координационният форум за бежанците на стратегическо ниво трябва да има водеща роля в цялостния анализ и стратегия по отношение на включването на бежанците и решенията, включително идентифициране на пречките и наблюдение на всички процеси за тяхното преодоляване. **Секторните работни групи** също трябва да поддържат включването като цел в съответните си секторни стратегии и планове за реакция. В някои контексти обаче **работна група за включване/решения** се

създава, която да набележи всички възможности за надграждане на съществуващия капацитет, програми и планове. В координация със съществуващите сектори работната група за включване/решения следва да извърши оценка на възможностите за удовлетворяване на потребностите чрез съществуващите правителствени системи, като например здравеопазване, образование, социална закрила, ВСХ и подслон, и да състави карта на националните секторни планове и поднационалните планове за развитие, които могат да бъдат мобилизирани за удовлетворяване на потребностите. Тя следва също така да насърчава икономическото приобщаване, като идентифицира нуждите на пазара на труда и картографира местата с най-добри възможности за работа за бежанците. Работната група ще включва ОКП, участници в процеса на развитие и представители на правителството, включително на общините и кметствата. Включването и решенията са критични подходи за подпомагане на бежанците в дългосрочен план, за да живеят по-достойно, да се гарантира включването им в колективните усилия за постигане на напредък по Програмата до 2030 г. и да се получат по-устойчиви резултати.

Вижте примерни техническите задания и ресурси на работните групи за включване/решения [на уебсайта за насоки на КБМ](#).

Работна група "Завръщане и реинтеграция"²⁴

Завърналите се бежанци са граждани на страната, в която се завръщат. Кой механизъм за координация е най-подходящ за реагиране на ситуацията зависи от контекста и изисква координация с националните и местните власти, широк кръг участници, включително участници в областта на развитието и мира, с участието на завърналите се лица и приемащите общности. Добра практика е да се възприеме подход, основан на района или уязвимостта, а не на статута, тъй като бежанците най-вероятно ще се завърнат на същите места, на които се завръщат вътрешно разселените лица, а услуги или инфраструктура често липсват за всички, включително и за тези, които не са били разселени. В онези контексти, в които е въведен КБМ, е възможно да се създаде работна група за завръщане и реинтеграция, която може да помогне за координиране на усилията за посрещане на нуждите на завръщащите се бежанци.

Вж. примерни техническите задания и насоки на работните групи по завръщане и реинтеграция [на уебсайта с насоки на КБМ](#). Вж. приложение II за повече информация относно координацията и реакцията при завръщане.

²³ Работната група IMPACCT (Importation and Customs Clearance Together - Внос и митническо освобождаване заедно) е партньор на Глобалния логистичен клъстер и е създадена в рамките на хуманитарните мрежи и партньорства през 2017 г. с цел оценка и преглед на вноса и митническото освобождаване на хуманитарната помощ.

²⁴ За повече подробности относно координацията на завръщащите се бежанци вж. приложение II.

БЕЖАНСКИ ОПЕРАЦИИ ЦИКЪЛ НА УПРАВЛЕНИЕ

Междуправителствено оценяване на нуждите

Отговорността на ВКБООН за координиране на многосекторна, основана на правата и нуждите реакция спрямо бежанците предполага отговорност за оценка и анализ на нуждите, планиране на реакцията, както и мониторинг и преценка. Това изисква ефективно управление на данните и информацията, което да спомага за предоставянето на правилната информация на правилните хора в правилното време.

Оценка на нуждите на бежанците при извънредни ситуации (ОНБИС): ОНБИС има за цел да подпомогне ВКБООН и междуправителствените екипи с насоки и инструменти, необходими за извършване на първоначална координирана съвместна многосекторна оценка на потребностите при извънредни ситуации свързани с бежанци. Тя лесно се адаптира и може да се използва и когато нови групи бежанци се преместват в съществуващ оперативен район или за засилване на дейностите за реагиране, когато не са направени адекватни оценки на нуждите.

Основните цели на оценката на спешните нужди са:

- да се гарантира, че хуманитарната помощ отговаря на нуждите;
- да се гарантира, че хуманитарната помощ насърчава безопасни местни механизми за справяне;
- идентифициране и разбиране на специфичните и подходящи нужди на различните групи от населението, в зависимост от възрастта, пола и разнообразието; и
- да се гарантира, че решенията за хуманитарна помощ се основават на факти.

За допълнителна информация, моля, вижте [Ръководството на ОНБИС](#), както и допълнителни ресурси за оценка, налични в [Информационния център за оценка и мониторинг на ВКБООН](#).

Управление на данни и информация (УИ)

Данните и УИ са междусекторни функции, които са от съществено значение за успеха на всички аспекти на междуправителствения отговор спрямо бежанците. Те са от решаващо значение за разработването, поддържането и мониторинга на плановете за отговор на бежанската ситуация (ПОБС) и са предпоставка за подкрепа на усилията на правителството. На секторно и междусекторно ниво специалистите следва да разработват и прилагат

надеждни процеси и системи, съобразени със специфичните нужди на бежанците и контекста на реакцията.

За повече информация, инструменти и ресурси относно управлението на информацията вижте [Уебсайт за насоки на КБМ](#).

План за отговор на бежанската ситуация (ПОБС)

ПОБС е междуправителствен инструмент за планиране, координиране и набиране на средства, който подпомага приемащите правителства в осигуряването на закрила и помощ на бежанците, на общностите, които ги приемат, и на други съответни групи от населението при мащабни и комплексни извънредни ситуации чрез международна солидарност. Той е предназначен да подпомогне ВКБООН и партньорите да приложат КБМ и отразява ролята на ВКБООН за подпомагане и провеждане на срещи, както е посочено в неговия мандат и ГПБ.

ПОБС се основава на подходите и капацитета на приемащите правителства, като ангажират различни участници²⁵, включително бежанци и приемащи общности. Междуправителствените стратегически цели, заедно с всеобхватните и специфичните за отделните сектори стратегии за реагиране и дейности, подробно описани в ПОБС, имат за цел да осигурят закрила и многосекторна помощ. В тези плановете се набляга и на повишаването на самостоятелността и устойчивостта на бежанците и се дава приоритет на планирането и улесняването на намирането на решения от самото начало на извънредната ситуация. Това изисква ранно сътрудничество с партньорите за развитие чрез ангажиране на БО и системата за развитие на ООН, за да се засили колективното застъпничество и подкрепата за включването на бежанците в националните плановете за развитие, системи и пазари на труда. ПОБС могат да допринесат за укрепване и подкрепа на националните структури в зависимост от конкретния контекст на ситуацията на разселване и когато условията позволяват това.

ПОБС се основава на констатациите и доказателствата от оценките на нуждите и инициативите свързани с наблюдение на закрилата. Процесът на създаване на ПОБС се управлява от междуправителствената координационна структура в страната. ПОБС са създадени за справяне с различни видове бежански кризи, включително нови извънредни ситуации и продължителни ситуации, като те могат също така да улеснят прехода от краткосрочни плановете към планирането на

²⁵ Включително агенции на ООН, международни НПО, местни НПО, организации, ръководени от бежанци, спортни организации, структури за развитие и участници от частния сектор, наред с други.

устойчивостта в дългосрочен план. ПОБС могат да бъдат разработени на национално ниво или да се възприеме регионален подход.

ПОБС на страните отразяват нуждите на всички бежанци, които са настанени в дадена страна. При извънредни ситуации ПОБС на страната може да бъде разработен и за една бежанска популация или за конкретен географски район, като отразява контекста, стратегията за закрила и решения и реакцията на различните агенции на новата извънредна ситуация. Те се разработват и координират под ръководството на приемащата държава, когато е възможно, и на координатора по въпросите свързани с бежанците.

Регионалните ПОБС се разработват под ръководството на регионален координатор по въпросите свързани с бежанците и се състоят от регионален преглед и глави за отделните държави, в които се обобщават стратегиите и решения за закрила и междуведомствените отговори, свързани с конкретна бежанска популация на национално равнище.

Освен това, в отговор на многобройните предизвикателства, свързани с идентифицирането и закрилата на бежанците в рамките на по-мощни движения на населението, ПОБС може да бъде адаптиран и разработен и за смесени ситуации на бежанци и мигранти, като например **План за реагиране свързан с бежанци и мигранти**, в сътрудничество с МОМ.

Помощ за приемащите общности

Плановите за отговор на бежанската ситуация поставят специален акцент върху приемащите общности. Важно е помощта за тези общности да бъде включена в плановете и да бъде напълно съгласувана с националните планове за развитие, разработени от правителствата на приемащите държави. Помощта за приемащите общности следва да бъде отразена в целите и показателите на плана. В описанието на ПОБС следва също така ясно да се покаже взаимодействието с програмите за приемащите общности, включени в националните планове за развитие, плановете на партньорите за развитие и рамката за сътрудничество.

За всеки ПОБС следва да се създадат **рамки за мониторинг**, тъй като те позволяват да се разбере напредъкът към планираните резултати и да се предприемат коригиращи действия, когато е необходимо. По този начин партньорите по ПОБС могат непрекъснато да следват ситуацията и резултатите от реакцията, като се отчитат по показатели с общи инструменти за мониторинг. Инструментите за мониторинг могат да бъдат толкова прости, колкото 3те К-та (кой, какво, къде) в Excel, или по-сложни и изградени на базата на платформата ActivityInfo.

Доколкото е възможно, следвайки концепцията за решения от самото начало и ангажимента в рамките на Програмата до 2030 г. да се гарантира, че бежанците няма да бъдат пренебрегнати, ПОБС следва да спомогне за поставяне на основите за включване на перспектива за развитие чрез силно съгласуване и допълване с рамките за сътрудничество, когато те съществуват същевременно, и с националните планове за развитие.

Набор от стандартизирани указания за ПОБС, шаблони и инструменти са налични [на уебсайта за указания на КБМ](#).

Набиране на средства за ПОБС

Освен като инструмент за планиране и координация, ПОБС служи и като призив за набиране на средства както за ВКБООН, така и за оперативните партньори, и повишава видимостта на нуждите на бежанците и на междуведомствената реакция. Макар че ПОБС не е свързан с общ фонд и включването на дейности в ПОБС не гарантира получаването на финансиране, донорите предпочитат да финансират дейности, които са част от единен проверен²⁶ междуведомствен стратегически план за реакция, координиран с приемащите правителства, допълващ техните действия. ПОБС осигурява цялостен преглед на нуждите на бежанците, приемащите общности и други съответни групи от населението. При нови или бързо влошаващи се ситуации с бежанците агенциите на ООН могат да се обърнат към висшето длъжностно лице на ООН в страната, за да улеснят отпускането на средства от обединените фондове. ПОБС включва и прозрачен и всеобхватен механизъм за мониторинг и отчетност.

Следователно организациите с дейности в ПОБС (организации които са поддали заявление²⁷) също трябва да набират средства на двустранна основа. Това е същият модел на финансиране, който се използва мащабно в хуманитарната общност, където нуждите и бюджетите на агенциите са очертани в рамките на междуведомствените планове, както и в по-подробните планове на отделните агенции, които могат да предоставят повече подробности за

²⁶ За да станат партньори по ПОБС и за да бъде включен бюджетът на проекта в заявлението, организациите трябва да споделят своите проектни предложения за разглеждане от определения разглеждащ орган в рамките на КБМ (напр. МСРГ, КФБ или специално съставена група), където проектите се оценяват за съгласуваност с нуждите, приоритетите и дейностите, определени съвместно в ПОБС, и за допълване с други предложения. Могат да бъдат предоставени насоки и възможност за повторно подаване, за да се подпомогне укрепването на предложената концепция и релевантност на проекта.

²⁷ Партньорите подали заявление са субектите, чиито дейности са представени в рамките на ПОБС за финансиране и които ще бъдат наблюдавани чрез рамката за наблюдение и докладване на плана. Субект, който е сключил договор с организация, поддала заявление, за изпълнение на дейността на тази организация, не трябва да подава искане за финансиране в рамките на ПОБС, тъй като това би довело до двойно отчетане.

дейностите. (Регионалният) координатор за бежанците, КФБ и секторните координатори създават възможности за популяризиране на ПОБС и изискванията за ресурси, приноса и въздействието на различните партньори. Те се стремят също така да взаимодействат с донорите, като ги информират за оперативните и политическите събития, свързани с ПОБС, като постижения, ограничения, пропуски във финансирането и начини за подкрепа на усилията за застъпничество.

При изпълнението на тази отговорност за мобилизиране на ресурси ВКБООН продължава да се ръководи от принципите на локализацията. По-специално, съгласно [Голямата сделка](#), то ще работи за възможно най-пряко увеличаване на нивото на финансиране за местните партньори. Това ще подобри резултатите за бежанците и ще намали транзакционните разходи.

Допълнителни насоки и информация относно стратегиите за мобилизиране на ресурси за ПОБС могат да бъдат намерени [на уебсайта за насоки на КБМ](#).

Проследяване на финансирането за бежанците

Механизмът за проследяване на финансирането за бежанците (ПФБ) е разработен от ВКБООН за проследяване на финансовите данни, свързани с програмите за бежанците.²⁸ Той обхваща междуведомствените бюджети и финансирането на планове, свързани с бежанците, като например плановете на страните и регионални ПОБС. Наличните данни включват финансирането, получено от партньорите, които участват в реакциите спрямо бежанците и са поддали заявление за набиране на средства.

В контексти, в които се използва ПФБ, всички партньори, включително агенциите на ООН, НПО и други, които кандидатстват за средства в рамките на ПОБС, трябва да отчетат получените средства спрямо своите изисквания. Отчитането на получените средства е от съществено значение за представянето на точна картина на недостига на средства за приемащите правителства, донорите и партньорите през годината.

ПФБ и допълнителните насоки можете да намерите [тук](#).

ОЦЕНЯВАНЕ

Оценките са от решаващо значение за укрепване на основаното на факти обучение и отчетността пред бежанците, завърналите се лица и други групи от населението, подпомагани по линия на КБМ. Оценка на реакцията спрямо бежанците може да се извършва на всеки етап - за ВКБООН такива оценки [се задействат автоматично](#) от вътрешна декларация L3.²⁹ Съвместните междуведомствени оценки могат да бъдат организирани и ръководени от ВКБООН в координация с други хуманитарни участници, ангажирани в реакцията спрямо бежанците. Обикновено те се оформят от КБМ и ПОБС. При провеждането на оценяването, ВКБООН и всички други хуманитарни партньори ще се ръководят от [нормите и стандартите на ООН за оценяване](#), етичните принципи, правата на човека, равенството между половете и принципите на приобщаване.

²⁸ ПФБ е механизъм за отчитане, който е отделно изискване от отчитането в ръководената от Службата за координация на хуманитарните въпроси (СКХВ) Система за финансово проследяване (СФП), по споразумение с СКХВ.

²⁹ ВКБООН може да обяви едно от трите нива на спешност в зависимост от мащаба, сложността и последиците от хуманитарната криза в сравнение със съществуващия капацитет на съответната(ите) операция(и) и бюро(а). Таблица за сравнение на трите нива на спешност можете да намерите [тук](#).

ЕФЕКТИВНА РАБОТА СЪС СЪЩЕСТВУВАЩИТЕ СИСТЕМИ ЗА КООРДИНАЦИЯ.

КБМ може да се прилага в държави, в които вече има други структури за координация на хуманитарната помощ, развитието и мира или стабилизирането, включително мрежа на PSEA. В тези случаи КБМ има за цел да надгражда и допълва тези съществуващи структури, като постига максимална ефективност, намалява дублирането и осигурява включването на бежанците в текущи инициативи и системи. Въпреки това отчетността и отговорността на ВКБООН за бежанците трябва да се запазят в съответствие с неговия мандат и статут, както е потвърдено в ГПБ. ВКБООН следва да работи с националните органи на най-високо равнище за свързване със съществуващите механизми за координация и предоставяне на услуги, за да се засили ефективно оперативният капацитет, без да се създават паралелни системи за реакция на бежанците.

Освен това движенията на населението не са задължително хомогенни. Някои от тях могат да включват както бежанци, така и мигранти; други могат да включват както бежанци, така и вътрешно разселени лица (ВРЛ); а в определени ситуации разселването може да е резултат от или да се припокрива с извънредни ситуации, свързани с климата и други природни рискове. Тези ситуации представляват сложни предизвикателства за засегнатите държави.

Когато реагира на нуждите на бежанците в рамките на тези смесени движения, ВКБООН ще работи с БО/ПО и партньорите, включително СКХВ и МОМ, за да ангажира техните мандати, роли и опит, както е уместно, и да координира подхода. Това включва определяне на това дали настоящите ръководени от правителството или механизмите за междуведомствена координация, като например клъстерния подход на Междуведомствения постоянен комитет, или механизмите за развитие могат да бъдат адаптирани към посрещане на нуждите, произтичащи от извънредната ситуация с бежанците, по начин, който отразява отговорностите на ВКБООН и е в съответствие с КБМ.

По отношение на PSEA, ВКБООН запазва общите отговорности за координация и ръководство на PSEA в реакцията спрямо бежанците, докато конфигурацията на структурите за координация на PSEA ще трябва да се ръководи от оперативния контекст, от вече съществуващите структури и от това, което би било подходящо за целта и би оптимизирало резултатите (напр. отделна мрежа на PSEA за реакцията спрямо бежанците или обединена мрежа на PSEA, обхващаща както операциите свързани с бежанците, така и на вътрешно разселените лица). Освен това представителят на ВКБООН, в качеството си на координатор на бежанците, активно участва в координирането на усилията за PSEA с БО/ПО³⁰, споделя актуална информация за развитието на PSEA в реакцията спрямо бежанците с БО/ПО и ЕСООН/ЕПС и активно допринася за усилията на цялата система за максимизиране на ресурсите, ефективността и въздействието при справяне с PSEA.³¹

Смесени ситуации на бежанци и вътрешно разселени лица

В ситуации, в които има сложна хуманитарна криза или природно бедствие и е назначен хуманитарен координатор (ХК), той ръководи цялостното хуманитарно планиране, застъпничество и мобилизиране на ресурси. СКХВ подкрепя ХК в координирането на хуманитарната реакция в страната чрез клъстерния подход на Междуведомствения постоянен комитет (МПК). Клъстерите се фокусират върху населението, засегнато от кризата, включително вътрешно разселените лица. В ситуации, в които има и реакция с бежанци, ръководена от ВКБООН, се прилага Съвместната бележка на ВКБООН и СКХВ относно смесените ситуации (вж. [текстовото поле на стр. 30](#)). Реакциите, насочени само към бежанци, не се координират чрез клъстерния подход на МПК.

³⁰ Обърнете внимание на отговорностите на БО за PSEA в цялата система на ООН съгласно Рамката за управление и отчетност на системата на ООН за развитие и координаторите на пребиваващите.

³¹ В съответствие с [Визията и Стратегията на МПК: Защита от сексуална експлоатация, сексуално насилие и сексуален тормоз \(PSEAH\) 2022-2026 г.](#) и [Общото техническо задание на МПК за координатор по PSEA в страната](#), в контекста на държави, в които ситуацията с бежанците са преобладаващата хуманитарна грижа, координаторът по PSEA следва да се намира в офиса на ВКБООН със споделена линия на докладване на представителя на ВКБООН/координатора по въпросите на бежанците и (Д)СПГС/БО/ПО, както е уместно (вж. съвместната бележка на ВКБООН и СКХВ относно смесените ситуации: координация на практика). За допълнителна информация относно координацията на КБМ и PSEA в тези условия вижте [Наръчника за извънредни ситуации на ВКБООН](#).

В бележката се описва координацията, когато бежанците и вътрешно разселените лица се намират на едно и също или на различни географски места. В смесени ситуации, когато вътрешно разселените лица и друго засегнато население са географски отделени от бежанците, предоставянето на отговор и координацията също са отделни. Клъстерите на МПК координират оперативната реакция за вътрешно разселените лица и други засегнати групи, а секторните работни групи на ВКБООН координират оперативната реакция за бежанците. Въпреки това клъстерите на МПК и секторните работни групи на ВКБООН все още обменят информация на национално ниво.

В контексти, в които вътрешно разселените лица и други засегнати групи от населението са географски смесени с бежанците, Съвместната бележка позволява "да се използват или клъстери на МПК, или сектори на ВКБООН" за предоставяне на отговор, "въз основа на това, което най-добре осигурява оптимална ефикасност и ефективност". Най-добрият вариант ще бъде определен чрез консултации и взаимно съгласие от Върховния комисар за бежанците и Координатора за спешна помощ.

В съответствие с мандата на ВКБООН, представителят на ВКБООН в страната отговаря за координирането на реакцията спрямо бежанците, осигуряването на международна закрила и предоставянето на услуги на бежанците. Поддържа се пряка комуникационна линия от представителя на ВКБООН за страната към правителството по въпросите свързани с бежанците.

В съвместната бележка се прави преглед на разпределението на отговорностите между представителя на ВКБООН в страната и хуманитарния координатор в тези ситуации, за да се гарантира, че координацията е рационализирана, допълваща се и взаимно подсилваща се, и че се избягва дублиране на ниво изпълнение. Основните точки включват:

- ВКБООН продължава да носи отговорност за ръководенето и координирането на предоставянето на международна закрила, хуманитарна помощ и трайни решения за бежанците, включително ръководене на реакцията спрямо бежанците и участие в застъпничество пред приемащото правителство. ВКБООН информира ЕПС и координатора по хуманитарните въпроси за тези дейности, но докладва на Върховния комисар за бежанците и на Общото събрание на ООН.
- ВКБООН ръководи специфичното за бежанците стратегическо планиране и ПОБС (или главата за бежанците в Плана за хуманитарен отговор), за да осигури съгласуваност с по-мощния хуманитарен отговор. Координаторът по въпросите на бежанците и

Координационният форум по въпросите на бежанците/Междусекторната работна група ще осигурят ефективна координация чрез обмен на информация с форумите за координация между клъстерите и подкрепа за изпълнението на цикъла на хуманитарната програма.

- За да се рационализират процесите, когато е уместно, може да се използва единна платформа за координация (КБМ или клъстерен подход на МПК) за осъществяване на хуманитарния отговор, за да се гарантира оптимална ефикасност и ефективност.

Съвместна бележка на ВКБООН и СКХВ относно смесените ситуации: Координация на практика (2014 г.)

В рамките на Програмата за преобразуване на МПК, ВКБООН и СКХВ се споразумява как да се опростят и рационализират договореностите за ръководство и координация при сложни извънредни ситуации или природни бедствия, когато е назначен хуманитарен координатор и се провежда и операция свързана с бежанци, ръководена от ВКБООН. Полученият в резултат на това документ - [Съвместна бележка на ВКБООН и СКХВ относно смесените ситуации: Координация на практика](#), предоставя насоки за това как в "смесени" ситуации (когато населението, което е обект на хуманитарна загриженост, включва бежанци, вътрешно разселени лица и други засегнати групи) механизмите за ръководство и координация следва да функционира на практика. С помощта на проста таблица документът очертава практическото взаимодействие на клъстерите на МПК и КБМ в два контекста: (1) когато бежанците присъстват в страната в отделна географска област от вътрешно разселените лица и други засегнати групи; и (2) когато бежанците присъстват в една и съща географска област с вътрешно разселените лица и други засегнати групи. В бележката са разгледани въпроси, свързани с ръководството, стратегическото планиране, оперативната координация, изпълнението, мобилизирането на ресурси и застъпничеството. Точките, свързани с оперативната координация, са повторени тук за удобство. За повече информация вижте съвместната бележка, която е достъпна [тук](#).

Смесени движения на бежанци и мигранти

Чрез "[Да служим и защитаваме заедно](#)": [Рамката за взаимодействие между МОМ и ВКБООН](#), финализирана през 2022 г., двете организации се ангажираха да продължат да укрепват връзките и сътрудничеството, включително в отговор на смесените движения на бежанци и мигранти, за да повишат предвидимостта и въздействието на отговора.

Създаването на подходящи и включващи всички заинтересовани страни механизми за координация на национално, регионално или пътнотранспортно равнище е ключов компонент на ефективния отговор на смесените движения. Въпреки че вече съществуват няколко примера за такива механизми, те не представляват стандартизиран модел за координация. Специфични за контекста съображения, като профила на засегнатото население, динамиката на движението на населението, позицията на засегнатите държави (произход, транзит и дестинация) и други ключови заинтересовани страни, ще повлияят на естеството и обхвата на координационните механизми. Въпреки това при обсъждане на създаването или укрепването на координационни механизми за справяне със смесените движения трябва да се вземат предвид няколко основни елемента. Те включват съвместното ръководство и споделяната отговорност на ВКБООН и МОМ по отношение на смесените движения; съвместно и публично информиране за смесения характер на движенията; рамка за отчетност; и добре определен мандат. При обстоятелства, при които частта на хората, които не се нуждаят от международна закрила, е ниска в контекста на по-мощен поток, КБМ може да включва специфични координационни мерки, за да се гарантира, че мигрантите получават подходяща закрила и помощ.

МОМ и ВКБООН се ангажират да гарантират, че всяка координационна структура в отговор на нуждите на смесените движения на бежанци и мигранти ще отразява различните мандати на двете организации и тяхната съвместна водеща роля, за да се даде възможност за съвместно разработване на стратегии и планиране, застъпничество, програмни интервенции и координация на управлението на данни и информация.

Намерете допълнителни ресурси в [Уебсайт за насоки на КБМ](#).

Координация на развитието на ООН

От самото начало на кризата, в съответствие с ГПБ, координаторът по въпросите на бежанците ще работи с координатора на пребиваващите, екипа на ООН за страната (ЕСООН) и агенциите на ООН в подкрепа на устойчивостта на бежанците, тяхното приобщаване и дългосрочните решения. По-конкретно това означава, че координаторът по въпросите на бежанците следва да насърчава другите да допринасят за укрепването на институционалния капацитет и да помагат на приемащите общности да преодоляват сътресенията, произтичащи от съседни конфликти и/или голям брой пристигащи бежанци. Когато контекстът позволява, връзките между координационната структура на КБМ и координацията на системата за развитие на ООН могат да бъдат засилени с оглед на напредъка в правата на бежанците и рационализирането на процесите на сътрудничество между хуманитарната помощ, развитието и мира, като същевременно се запази отговорността на ВКБООН³² за цялостната координация на реакцията спрямо бежанците (моля, вижте раздела за прехода по-долу). Това означава също така включване на членовете на ЕСООН в структурите за координация на КБМ и ПОБС, когато е уместно.

В рамките на системата за развитие на ООН, БО³³ ръководят ЕСООН в дейностите за развитие в обхвата на Рамката на ООН за сътрудничество за устойчиво развитие (Рамката за сътрудничество) и подкрепят държавите в изпълнението на Програмата до 2030 г., включително реализирането на Целите за устойчиво развитие (ЦУР). Координаторът по въпросите на бежанците работи в тясно сътрудничество с БО и ЕСООН за постигане на напредък по националните приоритети за развитие и гарантиране, че "никой не е пренебрегнат", като включва бежанците в националните планове за развитие и насърчава участниците в процеса на развитие да включват бежанците в своите планове и програми.

Координаторът по въпросите на бежанците и партньорите ще гарантират, че въпросите, свързани със закрилата на бежанците и правата на човека, са адекватно отразени и включени в общия анализ на страните на ООН, както и че рамката за сътрудничество изрично и систематично отразява плановете и програмите, ориентирани към приобщаване.

На регионално равнище рамките за взаимодействие с участниците в развитието включват всеобхватните подходи, предложени в рамките на "Програмата за действие" на ГПБ, и свързаните с нея платформи за подкрепа, които насърчават регионалното сътрудничество между страните от произход, транзит и дестинация за по-добро

³² Поддържа се пряка комуникационна линия от представителя на ВКБООН в страната или координатора по въпросите на бежанците към правителството относно проблемите на бежанците в съответствие с правомощията на ВКБООН.

³³ В рамките на системата на ООН координаторът на пребиваващите (КП) е най-високопоставеният представител на системата на ООН за развитие на национално равнище и е определен за представител на генералния секретар, на когото се отчита; той отговаря за координацията на оперативните дейности за развитие на ООН и ръководи екипите на ООН в страната (ЕСООН) при разработването, наблюдението и отчетането на рамката за сътрудничество на ООН.

споделяне на отговорността за превенция, закрила и решения. Тези механизми интегрират сътрудническите държави в платформите и работят заедно с регионални и международни организации, ангажирани с програмата за хуманитарни въпроси и развитие.

Намерете повече информация за координацията на развитието на ООН [на уебсайта с насоки за КБМ](#).

Мироопазващи и интегрирани мисии на ООН за поддържане на мира

КБМ може да се прилага и в условия, в които има мироопазваща или интегрирана мироопазваща мисия на ООН. Мироопазващите сили на ООН осигуряват сигурност, както и политическа подкрепа и подкрепа за изграждане на мира, за да помогнат на държавите да направят трудния ранен преход от конфликт към мир. В резултат на това много дейности по поддържане на мира се припокриват със закрилата на бежанците, особено във връзка със закрилата на цивилното население и поддържането на гражданския и хуманитарния характер на убежището и местата за настаняване на бежанци.

Миротворците често са ангажирани с повишаване на физическата сигурност на бежанците, особено в лагерите и около тях.

Сътрудничеството на КБМ с мироопазващи мисии се координира от координатора по въпросите на бежанците и съответния командващ силите или специален представител на генералния секретар (СПГС) за мироопазващата мисия. Координаторът по въпросите на бежанците, след консултация с КФБ, може да обмисли сключването на официално споразумение със съответния командващ на силите (за самостоятелни мироопазващи мисии) или със СПГС (за интегрирани мисии) за улесняване на сътрудничеството между реакцията спрямо бежанците и мироопазващите сили. Последните могат също да бъдат част от КФБ, когато е уместно.

КБМ може да се използва и за координиране на действията с участници в мирния процес, включително регионални организации, национални правителства, гражданско общество, активисти, лидери на общности и други агенции на ООН в съответните сектори, за да се гарантира включването на бежанците в инициативите за социално сближаване и мирно съвместно съществуване, както и в процесите на миротворчество и изграждане на мира, които се случват в техните страни на произход.

Полша: Бежанци от Украйна в хостела "Капеланка"
© ВКБ ООН/Анна Лиминович

ЕФЕКТИВНА РАБОТА С УЧАСТНИЦИТЕ В РАЗВИТИЕТО ОТ САМОТО НАЧАЛО

Сътрудничество в областта на хуманитарната помощ, развитието и мира (ХРМ)

Свързването на работата на участниците в хуманитарната помощ, развитието и мира е важно колективно усилие за намаляване на хуманитарните нужди, рисковете и уязвимостта на хората. Макар че подходите за сътрудничество в областта на хуманитарната помощ насърчават обединяването на допълващи се усилия, това не означава, че хуманитарните участници, участниците в областта на развитието, мира и други участници трябва да обединят своите дейности или да интегрират ролите си; те призовават програмите или дейностите да бъдат многопластови във всички контексти, в съответствие със съответните мандати на всеки участник.

КБМ допринася за оперативното осъществяване на сътрудничеството в областта на ХРМ чрез координиране и комбиниране на взаимно подсилващи се хуманитарни усилия, усилия за развитие и мир, насочени към намиране на решения за бежанците, приемащите общности и други нуждаещи се хора, в съответствие с [препоръката на Комитета за подпомагане на развитието \(КПР\) на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие \(ОИСР\) относно връзката с ХРМ](#). Всички участници, участващи в КБМ, следва да се ангажират с обединен анализ, за да осигурят взаимно допълване на планирането и програмирането в областта на хуманитарната помощ, развитието и мира. Това включва активно участие в общия анализ на страната (ОАС), осигуряване на анализ на предизвикателствата в контекста и факторите за устойчиво програмиране за бежанците и впоследствие осигуряване на стратегическо включване на бежанците в рамките за сътрудничество.

По-конкретно, КБМ/ПОБС следва да обмислят включването на инициативи на участници в развитието и мира в следните области:

- обмен на данни и разработване на базови показатели;
- анализ на контекста и ситуацията;
- съвместно планиране за включване и решения;
- сътрудничество, съвместно или обединено програмиране и реагиране;
- съвместен или обединен мониторинг и докладване; и ресурсно осигуряване, финансиране и стопанисване.

Освен това участниците в КБМ следва да работят със службата на координатора на пребиваващите, с групите по резултатите от рамката за сътрудничество и със съветниците по въпросите на мира и развитието, за да свържат съществуващите платформи за координация в подкрепа на прилагането на съвместни подходи към хуманитарната дейност, развитието и мира.

Ангажиране на участниците в развитието и международните финансови институции (МФИ)

КБМ може да се използва за катализиране на интервенции и инвестиции за развитие в районите, където се намират бежанците, в полза на приемащите общности и бежанците. Ангажирането на участниците в развитието в структурите за координация на бежанците има за цел:

- укрепване на съюзи, които могат да променят политическата воля и политиките на приемащите правителства за постигане на целите за закрила, приобщаване и решения;
- да използват финансовата и техническата подкрепа на участниците в процеса на развитие, за да се даде възможност за преход към включване в националните планове и достъп до основни услуги;
- мобилизиране на подкрепата на участниците в процеса на развитие, за да се гарантира, че бежанците имат достъп до заетост и са икономически овластени; и
- увеличаване на инвестициите за развитие в районите на връщане, за да се осигури устойчивост на връщането, когато това е възможно.

Тези участници включват национални и местни правителства, двустранни агенции за сътрудничество за развитие, многонационални и регионални банки за развитие и други агенции за развитие на ООН и [междуправителствени организации](#). По-конкретно, включването на международни финансови институции (МФИ) и други участници в развитието на КБМ помага за укрепване на националния и местния институционален капацитет за управление на бежанския поток; застъпничество за включване на бежанците в националните планове и услуги от самото начало; разработване на финансови инструменти за улесняване на потока от финансова подкрепа; укрепване на системите за социална закрила в подкрепа на засегнатите приемащи общности и бежанците; и създаване на капацитет за предоставяне на услуги. В ситуации на продължително пребиваване на бежанци МФИ и други участници в процеса на развитие биха могли също така да допринесат за събирането, анализирането и разпространението на целенасочени социално-икономически данни.

Моля, вижте допълнителни насоки за ангажиране на участници в развитието и международни финансови институции (МФИ) [на уебсайта с насоки на КБМ](#).

ПРЕХОД

КБМ включва принципа на "решения от самото начало", което означава, че първоначалната спешна реакция трябва да бъде обмислена и разработена така, че да се премине към дългосрочни интервенции, които включват приобщаване на бежанците и премахване на пречките пред тяхната самостоятелност, както и да се ускорят инвестициите в инициативи за развитие, които са от полза както за бежанците, така и за общностите, които ги приемат. Подходът постепенно пренасочва реакцията спрямо бежанците от съсредоточаване върху непосредствените, животоспасяващи нужди към повишаване на устойчивостта в съответствие с Глобалния пакт за бежанците и устойчивото програмиране. Някои от дългосрочните цели могат да бъдат разглеждани и координирани чрез националните планове за развитие или рамката за сътрудничество. За да се постигне тази цел, националните и международните участници в областта на развитието и мира следва да бъдат включени в КБМ и ПОБС от самото начало на реакцията.

Успоредно с това участниците в КБМ/ПОБС ще се стремят да включат по-дългосрочни цели за закрила на бежанците и решения в национални или местни планове за развитие, рамки за сътрудничество или други подходящи рамки, като същевременно запазят възложените на ВКБООН отговорности и отчетност. Когато обхватът и мащабът на хуманитарните нужди намаляват при извънредна ситуация с бежанци или националните системи за реагиране вече не се нуждаят от подкрепа, структурата за координация на бежанците и последващите планове за реагиране на бежанците могат да бъдат намалени, като тези механизми останат подходящи за целта, т.е. съгласувани с осъществяваната реакция спрямо бежанците.

Процесът на годишен преглед на КБМ е възможност за всички секторни работни групи, МСРГ и Форума за координация на бежанците да обмислят напредъка от спешните животоспасяващи дейности към приобщаване, решения и устойчиво програмиране, като идентифицират успехите, както и пречките и стратегиите за тяхното отстраняване. Този преглед ще послужи като основа за оперативното планиране, като се очаква хуманитарните дейности за реагиране да намалеят и да станат по-целенасочени, докато други дейности могат да бъдат интегрирани в национални или международни рамки за планиране на развитието и системи за координация. Този процес се провежда в тясно сътрудничество с правителството. Структурата за координация на бежанците също следва да се развива успоредно с оперативните

промени и в съответствие с интереса и капацитета на държавните участници да поемат координационни функции в съответствие с хуманитарните принципи.

От участниците в КБМ се очаква да участват в планирането на прехода от самото начало на извънредната ситуация. Това означава, че секторите на КБМ/партньорите по ПОБС, координирани чрез МСРГ и под ръководството на КФБ, ще трябва да определят критерии или показатели³⁴, в зависимост от контекста на страната, които да бъдат изпълнени, за да се ръководи този процес, като се вземе предвид, че процесът на преход и сроковете може да не са идентични за всеки сектор. КБМ осигурява стратегическа и оперативна координация до момента, в който такъв механизъм за координация на хуманитарните участници вече не е необходим или е по-подходящо да се ръководи от диференцирана национална договореност, или ако дейностите вече не са хуманитарни по своя характер и се координират по-добре от други национални или международни системи за координация на развитието. Форумът за координация на бежанците може да бъде запазен като стратегически механизъм в подкрепа на този процес.

Секторните работни групи ще престанат да функционират, когато тяхната координационна функция престане да бъде необходима или бъде прехвърлена към други механизми. Възможно е да има остатъчни нужди от координация на хуманитарната помощ, които не могат да бъдат задоволени чрез съществуващите правителствени системи или системи за координация на развитието. В този случай координационната структура за всяка текуща хуманитарна реакция трябва да бъде съобразена с обхвата и мащаба на реакцията и с броя и вида на реагиращите партньори.

Когато е уместно, може да бъде създадена работна група за приобщаване на бежанците/намиране на решения (вж. раздел "[Други работни групи](#)"), която да работи успоредно със секторните работни групи и да улеснява анализа и планирането за приобщаване на бежанците към цялостния национален отговор чрез набелязване на възможности за надграждане на съществуващия капацитет, програми и планове в координация със съществуващите сектори.

Повече инструменти и ресурси за прехода можете да намерите на [уебсайта с насоки на КБМ](#).

³⁴ В зависимост от контекста тези критерии могат да се отнасят до документацията; достъпа до здравеопазване, образование и средства за препитание; включването на бежанците в доставчиците на обществени услуги; способността на местните и институционалните власти да набират средства за включване и т.н.

ПРИЛОЖЕНИЕ I: ПРОТОКОЛ ЗА УВЕЛИЧАВАНЕ НА МАЩАБА НА РЕАКЦИЯТА ПРИ ИЗВЪНРЕДНИ СИТУАЦИИ С БЕЖАНЦИТЕ

Контекст

Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г.³⁵ е в основата на международната закрила на бежанците³⁶, като определя минимални стандарти за отношението към тях. Държавите носят основната отговорност за закрилата на бежанците. ВКБООН, ръководен от Общото събрание, е агенцията на ООН³⁷, която отговаря за предоставянето на закрила и помощ и за търсенето на решения за бежанците. В Глобалния пакт за бежанците (ГПБ) от 2018 г.³⁸ се повтаря призивът за многостранен и партньорски подход за постигане на тези цели, а ВКБООН да играе каталитична и подкрепяща роля в тях, за да допълва и увеличава нивото на помощта, предоставяна по искане на приемащите държави.

През ноември 2018г. главните ръководители на Междуведомствения постоянен комитет (МПК) одобриха протоколи за активиране на мащабно разширяване на хуманитарната система. Тези протоколи представляват набор от мерки, предназначени за засилване на хуманитарната реакция в условията на големи внезапно възникнали кризи и/или значително влошаване на хуманитарната ситуация. Протоколите на МПК подчертават, че агенциите със специфичен мандат, като ВКБООН, са отговорни за осигуряването на стабилна, всеобхватна и ефективна реакция. В протоколите се отбелязва мандатната роля на ВКБООН да подготвя, ръководи и координира реакциите спрямо бежанците и завръщащите се бежанци.³⁹

Цел и обхват

Въз основа на своя мандат и междуведомствени ангажименти ВКБООН актуализира Координационния бежански модел (КБМ) през 2024 г. и въведе Протокола за увеличаване на мащаба на спешното реагиране спрямо бежанците (наричан по-нататък "Протокол за бежанците"). Целта на този Протокол за бежанците е да се изяснят ролите и принципите на колективните действия и да се даде възможност за по-предсказуем и приобщаващ съвместен отговор свързан с извънредни ситуации с бежанци.

В изпълнение на своите отговорности Върховният комисар за бежанците може да задейства Протокола за бежанците, за да увеличи мащаба на междуведомствения спешен отговор в определени ситуации:

- характеризиращи се със значителни бежански потоци; или
- които водят до загуба на живот и/или други сериозни вреди, или значително засягат правата или благосъстоянието на бежанците или завърналите се бежанци, ако не бъдат предприети незабавни действия; и
- когато съществуващият капацитет за ръководене, координиране и изпълнение - заедно със съответните органи, участници в хуманитарната помощ и развитието, както и с гражданското общество - не отговаря на мащаба, сложността и спешността на дадена ситуация без допълнителна финансова, човешка и материална подкрепа.

Активирането на Протокола за бежанците е призив към всички заинтересовани страни⁴⁰ да мобилизират допълнителен капацитет и ресурси за колективен отговор на потребностите на бежанците и приемащите общности в съответствие с подхода на цялото общество на КБМ и ГПБ. ВКБООН ще подкрепи приемащото(ите) правителство(а) в ръководенето и координирането на реакцията по предвидим, прозрачен

³⁵ Общо събрание на ООН, [Конвенция за статута на бежанците](#), 28 юли 1951 г., ООН, и Общо събрание на ООН, [Протокол за статута на бежанците](#), 31 януари 1967 г., ООН.

³⁶ Във връзка с Общото събрание на ООН, [Всеобща декларация за правата на човека](#), 10 декември 1948 г., чл. 14, в която се признава правото на всеки да търси и да се ползва от убежище в случай на преследване.

³⁷ Общо събрание на ООН, [Устав на Службата на Върховния комисар на ООН за бежанците](#), 14 декември 1950 г., A/RES/428(V).

³⁸ [Глобален пакт за бежанците](#), потвърден от Общото събрание на 17 декември 2018 г., A/RES/73/151.

³⁹ Стандартни оперативни процедури на МПК, Активиране на увеличаването на мащаба на хуманитарната система, [Протокол 1: Определение и процедури](#).

⁴⁰ Съгласно Глобалния пакт за бежанците заинтересованите страни включват, но не се ограничават до: международни организации в рамките на системата на ООН и извън нея, включително тези, които са част от Международното движение на Червения кръст и Червения полумесец; други участници в хуманитарната помощ и развитието; международни и регионални финансови институции; регионални организации; национални и местни власти; гражданско общество, религиозни организации и организации, ръководени от бежанци; учени и други експерти; частния сектор; членове на приемащата общност и самите бежанци.

и приобщаващ начин.⁴¹ Срокът на действие на Протокола за бежанците изтича автоматично след шест месеца, с възможност за тримесечно удължаване в изключителни ситуации.

Активиране на Протокола за бежанците

За да се вземе решение за активиране на настоящия протокол за бежанците, в рамките на 72 часа от навлизането на бежанци или драматичното влошаване на ситуацията, представителят на ВКБООН за страната ще предостави на Върховния комисар на ООН за бежанците първоначална оценка на нуждите от закрила и хуманитарна помощ на бежанците и препоръка за активиране на протокола за бежанците, след провеждане на всеобхватни консултации с партньорите за реагиране⁴² и съответните заинтересовани страни.⁴³ За да се улесни вземането на решения, първоначалната оценка следва да вземе предвид:

- **Мащаб:** броят на новопристигналите бежанци, включително по отношение на съществуващото бежанско население в приемащата страна.
- **Спешност:** критични рискове за закрилата и ниво на достъп до основни услуги и животоспасяваща помощ.
- **Сложност:** припокриващи се кризи; рискове за хуманитарния достъп и сигурността; социални, икономически и политически фактори; заплаха за гражданския характер на убежището.
- **Капацитет:** капацитет на приемащото правителство и местната общност за усвояване; наличие на местни и международни организации с опит в областта на бежанците; наличие на човешки и финансови ресурси за незабавна реакция.
- **Риск от невъзможност за ефективно и мащабно изпълнение** за бежанците и приемащите общности.

В очакване на първоначалната оценка и решението за задействане на Протокола за бежанците следва да се започне незабавна междуведомствена спешна реакция, насочена към закрила. Оценката и вземането на решения следва да се ръководят от принципите "да не се вреди" и "да не се съжалява", за да се осигури навременна, ефективна и ефикасна спешна реакция.

При вземане на решение за активиране на Протокола за бежанците Върховният комисар за бежанците ще:

- Определи координатор по въпросите свързани с бежанците, обикновено представител на ВКБООН за страната. При ситуации с няколко държави, приемащи бежанци, Върховният комисар ще назначи регионален координатор за бежанците;
- Уведоми Координатора на ООН за спешна помощ (КСП), ръководителите на МПК, председателя на UNSDG и други съответни органи на ООН и заинтересовани страни за активирането на Протокола за бежанците и назначаването на регионален координатор за бежанците, когато е приложимо. Уведомлението следва също така да изясни географския обхват и целевата група;
- Информира заинтересованите страни за променящите се рискове и нужди от закрила, като се стимулира мобилизирането на междуведомствени ресурси; и
- Уведоми КСП, главните ръководители на МПК, председателя на UNSDG и участниците в реакцията в случай на извънредно тримесечно удължаване на Протокола за бежанците.⁴⁴

Последици от активирането на Протокола за бежанците

При активиране на Протокола за бежанците отговорностите на **(регионалния) координатор за бежанците** включват:

- Незабавно консултиране със съответните национални органи на най-високо равнище, БО/ПО и с членовете на екипа на ООН за страната/екипа на ООН за страната за хуманитарните въпроси относно ефективните начини за укрепване на оперативния капацитет и за изграждане на съществуващите механизми за координация в съответствие с КБМ.⁴⁵
- Водене на колективната реакция спрямо бежанците в подкрепа на националните органи. Това включва:
 1. създаване на система за координация и определяне на агенции, които да координират секторите, мобилизиране на местни и международни партньори с подходящ експертен опит, оперативен капацитет и географско присъствие, както и осигуряване на пълноценно участие на бежанците и засегнатите

⁴¹ В съответствие с [Политиката на ВКБООН за готовност и реакция при извънредни ситуации](#) (UNHCR/НСП/2023/01).

⁴² Партньорите в реакцията са заинтересовани страни с оперативен капацитет за реагиране на място, като например агенции на ООН, национални и международни НПО и др.

⁴³ Такива са съответните органи, координаторът на пребиваващите /координаторът по хуманитарните въпроси (КП/КХВ), специалният представител на генералния секретар (СПГС), ако присъства.

⁴⁴ Въз основа на консултациите със заинтересованите страни и препоръката на (регионалния) координатор по въпросите на бежанците (вж. глава IV от настоящия протокол за бежанците).

⁴⁵ 2024 [насоки за КБМ](#).

приемащи общности (въз основа на пресечната точка на възрастта, пола и разнообразието) на всички етапи от реакцията на бежанците; и

2. включване на междусекторни приоритети и гарантиране, че се спазват принципите и ангажиментите за реагиране спрямо бежанците, включително, но не само, централното място на закрилата, принципа "да не се вреди", защитата от сексуална експлоатация и злоупотреба, отчетността пред засегнатото население, насилието, основано на пола, локализацията, както и устойчивостта и ангажираността на участниците в процеса на развитие от самото начало.

- Осигуряване на колективно участие в оценката на потребностите, анализа на пропуските, управлението на данни и информация, изпълнението на програми в подкрепа на доставчиците на публични услуги, мобилизирането на ресурси и застъпничеството, включително по отношение на закрилата, което също така е в основата на (регионалния) план за отговор на бежанската ситуация (ПОБС).
- Наблюдение, в сътрудничество със съответните заинтересовани страни, на разработването на спешна междуведомствен ПОБС през първата седмица на кризата, за да обхване първите три до шест месеца. ПОБС определя всеобхватната стратегия за закрила, многосекторна помощ и решения в отговор на бежанската криза въз основа на обратната връзка с бежанците и засегнатите общности; приоритетни области на интервенция; всеобхватни финансови изисквания; и рамка за докладване, мониторинг и оценка. Ако са засегнати няколко държави, се издава регионален ПОБС. Ако ситуацията се запази, ПОБС трябва да бъде преразгледан и разширен.

В съответствие с насоките на КБМ за 2024 г.⁴⁶, **заинтересованите страни допринасят за колективния отговор** чрез:

- **Оценки на потребностите:** участие в съвместни оценки на потребностите и анализи на пропуските сред и в рамките на секторите, като се вземат предвид мненията на хора от различни възрасти, пол и различни характеристики, за да се информират стратегиите и приоритетите за реагиране, застъпничеството и набирането на средства за реагиране спрямо бежанците.
- **Система за координация:** колективна подкрепа за създаването на координационен механизъм на национално равнище, ръководен съвместно с правителството и адаптиран към контекста. Това включва стратегически Координационен форум

за бежанците (КФБ); при необходимост - специфични за сектора работни групи на национално равнище, включително работна група по въпросите относно закрилата, както и на поднационално равнище, ако е необходимо; при необходимост - междусекторен форум за техническа координация, в който участват междусекторни работни групи или работни групи, в които на техническо равнище са представени координиращите агенции на сектора. Ако Протоколът за бежанците се отнася до няколко държави, следва да се обмисли и координация на регионално равнище.

- **Планиране на реакцията, мониторинг и мобилизиране на ресурси:** координиране на разработването на всеобхватен междуведомствен ПОБС, съсредоточен върху стратегията за закрила и решения; наблюдение и докладване на изпълнението и въздействието на реакцията; повишаване на осведомеността относно кризата чрез обща комуникационна стратегия за привличане на необходимата политическа, финансова⁴⁷ и техническа подкрепа, включително чрез събития за разпространение на информация; и проследяване на получените средства за ПОБС.
- **Насърчаване на интегрирането на закрилата в цялата реакция спрямо бежанците:** гарантиране, че закрилата остава централна част от реакцията, и подкрепа за всички сектори при интегрирането на закрилата, включително чрез отчетност пред принудително разселените лица и лицата без гражданство и чрез отчитане на възрастта, пола и разнообразието във всички дейности по реакцията.
- **Управление на информацията:** създаване или укрепване на капацитета за управление на данни и информация и, където е възможно, включването му в съществуващите механизми за статистика и преброяване. Осигуряване на разработването и разпространението на висококачествени информационни продукти, които използват надеждни данни за броя на населението, нуждите и реакцията.
- **Застъпничество и обмен на информация:** Редовно да се ангажира, актуализира и координира с БО/ПО и ЕСООН/ЕПС, където има такива, и да осигури редовно застъпничество и обмен на информация с донори и правителствени партньори, както и с бежанци, засегнати приемащи общности и обществеността като цяло - особено по отношение на поддържането на пространството за закрила.

⁴⁶ 2024 [Насоки на КБМ](#), раздел "Отговорности на ръководството и координацията".

⁴⁷ При нови или бързо влошаващи се ситуации с бежанци агенциите на ООН могат да се обърнат към висшето длъжностно лице на ООН в страната, за да улеснят отпускането на спешни средства от обединените фондове.

Изтичане на срока на действие на Протокола за бежанците

Срокът на действие на Протокола за бежанците изтича автоматично след шест месеца. Преди изтичането на срока (регионалните) координатори по въпросите на бежанците, след консултация с Форума(ите) за координация по въпросите на бежанците, могат да препоръчат на Върховния комисар за бежанците удължаване с три месеца. Тази препоръка следва да се основава на извънредни обстоятелства, като например значителни ограничения на реакцията през първоначалния период или по-нататъшно влошаване на ситуацията. В случай на удължаване на срока на действие на Протокола за бежанците, Върховният комисар уведомява съответно Координатора за спешна помощ, директорите на МПК и други ключови заинтересовани страни. (Регионалният) координатор по въпросите на бежанците, с подкрепата на КФБ, ще предостави ясни съобщения относно изтичането на срока на действие на Протокола за бежанците.

Изтичането на срока на действие на Протокола за бежанците не означава, че кризата, за която той се отнася, е приключила. По-скоро това може да означава, че е създадена координационна структура и че междуведомственият оперативен отговор е увеличен и стабилизирани. Действието на КБМ и (регионалния) ПОБС може да бъде продължено под ръководството на (регионалния) координатор по въпросите на бежанците и след изтичането на срока на действие на Протокола за бежанците, докато други координационни механизми с правителството на приемащата държава не осигурят включването на бежанците в многогодишни инструменти или рамки с по-дългосрочни цели, които наблягат на решенията и социално-икономическото включване.

ПРИЛОЖЕНИЕ II: ЗАВЪРНАЛИ СЕ БЕЖАНЦИ: КООРДИНАЦИЯ И РЕАКЦИЯ

Тъй като търсенето на трайни решения за бежанците е неразделна част от мандата на ВКБООН, той отговаря за координирането на доброволното репатриране на бежанците. Дейностите по доброволно репатриране и реинтеграция обикновено се регулират от тристранно споразумение, обикновено сключено между правителствата на страната на произход и страната на убежище и ВКБООН. Въпреки че сключването на това споразумение е стандартна практика в ситуации, в които доброволното репатриране се улеснява или насърчава, добра практика е също така да се сключват тристранни споразумения, когато връщането е самоорганизирано или се случва спонтанно при неблагоприятни обстоятелства, така че ВКБООН да може да прецени дали бежанците са били в състояние да вземат информирано и доброволно решение и ВКБООН да има достъп до тях при завръщането. Наличието на свободен и неограничен достъп до завръщащите се лица, така че да може да наблюдава условията при завръщане и да идентифицира и преодолява предизвикателствата и пречките пред устойчивото завръщане и реинтеграция чрез широки и рано установени партньорства, е част от мандатната отговорност на ВКБООН.⁴⁸

Кой механизъм за координация е най-подходящ, зависи от контекста. Удовлетворяването на нуждите при завръщане⁴⁹ изисква координация с широк кръг участници, включително националните и местните

власти и участниците в процеса на развитие и постигане на мир, както и участието на завърналите се лица и приемащите общности, тъй като районите, от които хората са били разселени, често изискват инвестиции в услуги и инфраструктура. Добра практика е да се възприеме подход, основан на района, а не на статута, тъй като бежанците най-вероятно ще се завърнат на същите места, на които се завръщат вътрешно разселените лица.

В този смисъл, включително в случаите, когато завръщането се извършва при условия, които не са оптимални (напр. когато доброволността е под въпрос или когато има форсмажорни обстоятелства, като например конфликт, принуждаващ бежанците да напуснат страната на убежище, или когато бежанците сами решат да се завърнат, въпреки че условията не са благоприятни), може да е необходимо завръщащите се лица да бъдат включени във вече съществуващите механизми за координация на хуманитарната помощ, включително КБМ и клъстерния подход, като ВКБООН играе водеща роля по отношение на компонента за завръщане на бежанци в последния случай. В случаите, когато клъстерният подход не е активиран, но е въведен КБМ, може да се създаде работна група по въпросите на завръщането и реинтеграцията.⁵⁰

⁴⁸ Изпълнителен комитет на Програмата на Върховния комисар, Доброволно репатриране № 40 (XXXVI) - 1985 г., 18 октомври 1985 г., № 40 (XXXVI): "(I) На Върховния комисар трябва да се признае, че има легитимна загриженост за последиците от завръщането, (...) Върховният комисар трябва да се счита за упълномощен да настоява за (нейната) легитимна загриженост за резултата на всяка възвръщаемост, която е подпомогнала. В рамките на тесни консултации със съответната държава (тя) следва да получи пряк и безпрепятствен достъп до завръщащите се лица, така че (тя) да може да следи за изпълнението на амнистията, гаранциите или уверенията, въз основа на които бежанците са се завърнали. Това следва да се счита за неразделна част от (нейния) мандат."

⁴⁹ Включително положението със закрилата, възстановяването на правата и реинтеграцията, за да се гарантира, че завръщането е устойчиво решение.

⁵⁰ Виж [Работна група "Завръщане и реинтеграция"](#)

UNHCR
The UN Refugee Agency

Насоки за КБМ